

Behulpzaamheid

Do good things and good things will happen for you
(‘Tumblr’, z.d.)

Avans Hogeschool Breda, opleiding leraar basisonderwijs
Onderzoeksrapportage in het kader van de kernopgave ‘Identiteit’

Naam: Sylke van Dongen

Studentnummer: 2036224

Klas: 29V4A2

Afstudeerrichting: Katholiek bisdom

Stageschool en stagegroep: *, groep 7a

Docent: Willie van Pelt – Hilverda

Datum: 12 mei 2014

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	4
Professionele identiteit	4-5
Inspirerende ervaring	5
Thema	6
Onderzoeksvraag	6
Leervragen	6
Opbouw onderzoeksverslag	7
1. Literatuuronderzoek	8
1.1 Levensbeschouwelijke/ godsdienstige invalshoek	9
- <i>Welke visie is waar te nemen op behulpzaamheid vanuit de Bijbel?</i>	9-10
- <i>Hoe is behulpzaamheid terug te vinden in het christelijk levensgevoel</i>	11
1.2 Pedagogische invalshoek	12
- <i>Heeft behulpzaamheid voor iedereen dezelfde waarde en hoe dient een leerkracht daarmee om te gaan?</i>	12
- <i>Wat is de invloed van het pedagogisch klimaat op behulpzaamheid in een groep?</i>	13
1.3 Maatschappelijke invalshoek	14
- <i>Welke plaats heeft behulpzaamheid in ons leven?</i>	14-15
- <i>Welke invloed heeft de huidige maatschappij op behulpzaamheid?</i>	16
2. Analyse Bijbelverhaal	17
2.1 Inleiding	17
2.2 Korte samenvatting van het verhaal	17-18
2.3 Persoonlijke gedachte naar aanleiding van dit verhaal	18
2.4 Leerpunten voor kinderen vanuit 'De barmhartige Samaritaan'	18-19
2.5 Mijn inzichten vanuit 'De barmhartige Samaritaan'	19
3. Conclusie en reflectie theoriedeel	20
3.1 Conclusie	20
3.2 Reflectie	20-21
4. Praktijkonderzoek	22-23
Lessenserie 'Behulpzaamheid'	24-26
5. Conclusie en reflectie	27
Conclusie	27
Reflectie	27-29
Literatuurlijst	30-31
Bijlagen	32
Bijlage 1: Filosoferen, spelen met taal	33-35
Bijlage 2: Symbolen	36-39
Bijlage 3: Spel, filosoferen	40-43
Bijlage 4: Verhalen, filosoferen	44-45
Bijlage 5: Beeldende expressie	46-47
Bijlage 6: Muziek	48-50

Voorwoord

Het onderzoeksverslag dat voor u ligt, is het resultaat van het onderzoek dat is uitgevoerd binnen de kernopgave 'Identiteit'. Het betreft een onderdeel van de afsluiting van de bacheloropleiding Leraar Basisonderwijs aan Avans Hogeschool te Breda. Het onderzoek is uitgevoerd in groep 7a van basisschool * te *.

De keuze voor het thema behulpzaamheid is tot stand gekomen door een inspirerende ervaring afgelopen zomervakantie. Tijdens mijn werkzaamheden als lid van een animatieteam op een camping heb ik prachtige momenten mogen ervaren. Er is één moment dat daar in het bijzonder boven uit steekt en me zo heeft geraakt dat ik heb besloten om dat bijpassende thema als uitgangspunt te nemen in dit onderzoek.

In dit onderzoek staat het thema behulpzaamheid centraal. Door middel van de theorie/ praktijkkoppeling wordt naar een antwoord gezocht op de onderzoeksvraag en op mijn persoonlijke leervragen.

Graag wil ik een aantal personen bedanken voor hun bijdrage aan dit onderzoeksverslag.

Om te beginnen wil ik mijn mentor * bedanken voor het vertrouwen dat ze mij heeft gegeven om dit onderzoeksverslag tot stand te brengen. Het enthousiasme van haar gaf me veel zelfvertrouwen om mijn verslag tot dit eindresultaat te brengen.

Vanuit de Pabo wil ik Willie van Pelt – Hilverda bedanken voor de fijne gesprekken tijdens de begeleidingsmomenten. Het zorgde ervoor dat de inhoudelijke feedback mij aan het denken zette over het steeds verbeteren van mijn onderzoeksverslag.

Made, 12 mei 2014

Sylke van Dongen

Inleiding

In deze inleiding wordt ingegaan op mijn professionele identiteit, mijn inspirerende ervaring, het thema en de onderzoeksvraag die daaruit is voortgekomen, mijn eigen leervragen voor het uitvoeren van het onderzoek en de opbouw van het onderzoeksverslag.

Professionele identiteit

Onderwijs is van belang voor de ontplooiing van de kinderen tot zelfstandige en verantwoordelijke burgers in onze samenleving. Het gaat verder dan lesgeven, er ligt ook een stukje opvoeding bij de leerkracht. Waarden en normen vind ik hierin belangrijke begrippen die gedurende ons hele leven ons blijven volgen.

De leraar basisonderwijs begeleidt kinderen in het ontdekken van hun eigen identiteit, eigen talenten en eigen mogelijkheden. Dit vraagt een veelzijdigheid aan kennis van hen om kinderen hierin op weg te helpen.

De afgelopen vier jaren heb ik dit ervaren en heb ik een open houding gecreëerd binnen de bewustwording van andermans ontwikkeling. Ik heb met eigen ogen mogen zien hoe bijzonder het is dat iedereen anders is en waarde hecht aan verschillende aspecten in het leven. Hierdoor ben ik aan het denken gezet binnen de rol die ik speel in de begeleiding van kinderen naar hun eigen 'ik'. Naar mijn mening is het de taak van de leerkracht basisonderwijs om kinderen de beginselen van het zelfstandige en verantwoordelijke leven bij te brengen en hen daarbij handvatten te bieden om zichzelf te ontplooien tot wie ze daadwerkelijk zijn. Als leraar streef ik naar de rol van coach voor kinderen binnen de persoonlijke ontwikkeling van hen, hierdoor bied ik kinderen de mogelijkheid om de wereld zelf te ontdekken.

In mijn dagelijks handelen als leerkracht basisonderwijs streef ik naar een veilige leef- en leeromgeving waarin iedereen kan zijn wie hij is en waarbij uitdagende toekomstdromen en kansen de mogelijkheid krijgen om gerealiseerd te worden.

Als kinderen kunnen leven in een vertrouwde omgeving en weten dat zij hierin fouten mogen maken om hier leerwinst uit te boeken, werkt dat bevorderlijk voor hun ontwikkeling.

Wat ik bij het bovenstaande erg belangrijk vind, is dat de relatie tussen leerkracht en kind optimaal moet zijn. Ik ben ervan overtuigd dat relatie de basis vormt voor het leren. Wanneer een kind een vertrouwelijke relatie ervaart, zal het zich op zijn gemak voelen waardoor de mogelijkheid gecreëerd wordt om te kunnen leren.

Ik vind het belangrijk om als leerkracht aan het begin van het schooljaar veel aandacht te besteden aan relatie, maar ook aan structuur. Hierdoor weten de kinderen wat er van hen verwacht wordt en dit zal de relatie bevorderen, waardoor gedurende het gehele schooljaar een verbondenheid tussen leerkracht en kinderen waar te nemen zal zijn. Het lijkt me een mooi streven om aan het einde van het schooljaar samen met de kinderen terug te kunnen kijken op een vertrouwelijke, leerzame, gezellige en succesvolle tijd met elkaar.

Het onderwijs beslaat ook de visie van het leven, waarin een verbinding wordt gelegd met zowel levensbeschouwing als godsdienst. Ik vind het bijzonder dat ik als leerkracht basisonderwijs kinderen hierin mag begeleiden, omdat er erg mooie momenten uit kunnen ontstaan. Het in gesprek gaan met kinderen over levensvragen en de verschillende meningen die zij hierbij uiten, vind ik erg mooi. Ik kan ervan genieten als kinderen ontdekken dat iedereen zijn steentje bijdraagt aan een samenleving waarin andere ideeën en tradities in de vorm van verschillende godsdiensten of levensovertuigingen samensmelten.

Ik neem dit als uitgangspunt om kinderen voor te bereiden op de multiculturele samenleving die Nederland kent.

Het bovenstaande komt voort uit mijn eigen visie op godsdienst/ levensbeschouwing, aangezien ik het belangrijk vind dat er acceptatie plaatsvindt in de levensvisie van mensen. Iedereen is anders en dat mag, wat zorgt voor een vereiste om zich aan te passen aan anderen.

Verder vind ik het belangrijk dat iedereen de mogelijkheid krijgt om zijn idealen na te streven, wat betekent dat iedereen gewaardeerd dient te worden zoals hij/ zij is. Ik streef erna om deze gedachtegangen over te brengen aan kinderen tijdens mijn werkzaamheden binnen het onderwijs.

Inspirerende ervaring

'Dit was de beste vakantie ooit!'

Bron: *, 10 jaar.

'Wanneer de kinderen het naar hun zin hebben, kunnen wij als ouders ook genieten', aldus mijn moeder tien jaar geleden. Ze doelt hier op het feit dat ik samen met mijn ouders en zusje elke zomervakantie twee weken ging kamperen in de tijd dat we met heel het gezin op vakantie gingen.

Ik heb goede herinneringen aan de momenten dat we met een auto en aanhanger vol spullen van huis vertrokken voor twee kampeerweken op een camping waar het niet ontbrak aan speelmogelijkheden en vermaak voor de leeftijdscategorie waar mijn zusje en ik op dat moment toe behoorden.

Naarmate mijn zusje en ik ouder werden, kregen we steeds meer de behoefte om vaker terug te keren naar dezelfde camping, aangezien we gezellige leeftijdgenoten hadden ontmoet die het jaar erop ook zouden terugkeren. Dit deed zich twee jaar geleden ook voor op een camping in Luxemburg. Door het steeds terugkerende citaat van mijn moeder besloten we het jaar erop terug te gaan. Het was een vakantie waarin mijn zusje en ik veel contact hadden met het personeel en ook na de vakantie hield dit stand.

Ondertussen kreeg ik door mijn passie voor kinderen steeds meer oog voor het animatieteam en de werkzaamheden die zij op touw zetten om het de campinggasten naar hun zin te maken. Deze, door mij zeer gewaardeerde, inzet van het animatieteam gecombineerd met het feit dat het contact met het campingpersoneel goed was, hebben ervoor gezorgd dat ik samen met mijn zusje heb besloten om afgelopen zomer voor vier weken deel uit te maken van het animatieteam van Europacamping Nommerlayen in Luxemburg.

Het was een erg spannende ervaring om voor zo'n lange tijd van huis weg te zijn, daarentegen was het een ontzettend gave uitdaging. De vier weken als lid van het animatieteam vlogen voorbij en in die tijd heb ik erg bijzondere momenten meegemaakt. Hetgeen wat me nog lang bij zal blijven, is het feit dat een kind naar me toe kwam op haar laatste dag met een rode bloem met de woorden *'Deze bloem is voor jou, dit was de beste vakantie ooit!'* Het was een moment waarop me doordrong wat ik voor campinggasten betekende: ik stond gedurende vier weken klaar om hen een onvergetelijke vakantie te bezorgen.

Thema

Mijn inspirerende ervaring heeft mij aan het denken gezet over de verschillende thema's die in mijn tijd als lid van het animatieteam naar voren kwamen. Te denken valt aan:

- Gezelligheid
- Verantwoordelijkheidsgevoel
- Behulpzaamheid
- Geld verdienen
- Eén team, één missie

Het thema behulpzaamheid zal ik als overkoepelend onderwerp gaan gebruiken in dit onderzoeksverslag, doordat de relatie van kinderen onderling mijn interesse trekt. Ik ben van mening dat ik als leerkracht basisonderwijs invloed heb op de manier hoe kinderen hier tegenaan kijken en er zelf actief mee bezig zijn.

Onderzoeksvraag

Aan het de hand van mijn inspirerende ervaring en de keuze voor het thema behulpzaamheid ben ik tot de volgende onderzoeksvraag gekomen:

'Op welke manier kan ik met kinderen verkennen wat het betekent om behulpzaam te zijn?'

Leervragen

Ik ben van mening dat leren een onophoudelijk proces is in het leven, waardoor men zich steeds verder kan ontwikkelen. Door dit onderzoeksverslag hoop ik mezelf verder te kunnen ontwikkelen op godsdienstig en levensbeschouwelijk gebied en handvatten te kunnen creëren om met kinderen op verschillende manieren aan de slag te gaan binnen dit vakgebied.

Verder wil ik me graag bewuster worden van mijn professionele identiteit en de invloed die ik daarmee uitoefen op kinderen, zodat ik hen optimaal kan begeleiden in hun ontwikkeling naar zelfstandige en verantwoordelijke burgers. Zoals ik al eerder heb aangegeven bij het kopje *'Professionele identiteit'* vind ik het belangrijk dat ik een coachende rol op me neem. Echter betrap ik mezelf er af en toe op dat ik een sturende rol hanteer, wat niet tot mijn idealen behoort.

Vanuit de competenties en indicatoren wil ik de volgende leerpunten meenemen in mijn ontwikkelingsproces tijdens deze kernopgave:

- Ik realiseer momenten van verbondenheid in mijn klas en in de school: vieren van verjaardagen, bezinnende dagopeningen, creatieve weeksluitingen, vieren van christelijke feesten en feesten vanuit andere tradities, en buitenschoolse activiteiten met educatieve, levensbeschouwelijke en sociale doelen;
- Ik begeleid kinderen bij het aandacht besteden aan de zin van dingen en gebeurtenissen, met gevoel, verstand en verbeelding;
- Ik kan ervaringen van kinderen en van mezelf verbinden met ervaringen en opvattingen, verhalen en beelden, rituelen en symbolen, feesten en sociale verbanden, en de moraal van mensen uit christelijke en andere levensvisies;
- Ik creëer een rijke leeromgeving waarin kinderen vaardigheden verwerven om aandacht te besteden aan de zin van dingen en gebeurtenissen (met gevoel, verstand en verbeelding): verwonderen, vertrouwen, communiceren, hopen, geloven en liefhebben, verbondenheid ervaren, gevoelig worden voor goed en kwaad, leren omgaan met grenzen, aandacht voor het transcendente.

Opbouw onderzoeksverslag

Het onderzoeksverslag bestaat uit twee delen, namelijk een theorie- en een praktijkgedeelte. In het theoriegedeelte wordt aan de hand van diverse invalshoeken ingegaan op de gestelde persoonlijke leervragen behorende bij het thema behulpzaamheid:

- Levensbeschouwelijk/ godsdienstig
 - * *Welke visie is waar te nemen op behulpzaamheid vanuit de Bijbel?*
 - * *Hoe is behulpzaamheid terug te vinden in het christelijk levensgevoel?*

- Pedagogisch
 - * *Heeft behulpzaamheid voor iedereen dezelfde waarde en hoe dient een leerkracht daarmee om te gaan?*
 - * *Wat is de invloed van het pedagogisch klimaat op behulpzaamheid in een groep?*

- Maatschappelijk
 - * *Welke plaats heeft behulpzaamheid in ons leven?*
 - * *Welke invloed heeft de huidige maatschappij op behulpzaamheid?*

De theorie wordt vervolgens doorgetrokken naar de praktijk, waarbij zal worden toegelicht op welke manier op basisschool * aan de slag is gegaan met het thema. De activiteiten zijn gebaseerd op de didactiek betreffende godsdienst/ levensbeschouwing. Het gaat om de volgende activiteiten:

- Activiteit 1: Filosoferen, spelen met taal
- Activiteit 2: Symbolen
- Activiteit 3: Spel, filosoferen
- Activiteit:4: Verhalen, filosoferen
- Activiteit 5: Beeldende expressie
- Activiteit 6: Muziek

Hoofdstuk 1

Literatuuronderzoek

Voordat de literatuurstudie begint, wil ik me graag verdiepen in het begrip behulpzaamheid:

Wat is behulpzaamheid?

Van Dale (2013) geeft aan behulpzaam de betekenis: graag tot helpen bereid.

Verder geeft ('Bahaibookshop', z.d.) een duidelijke definitie van het begrip:

Geconcludeerd kan worden dat behulpzaamheid het klaar staan voor anderen betreft. Het gaat om de bereidheid om voor een ander iets over te hebben en om hen te steunen op momenten dat dit noodzakelijk is.

1.1 Godsdienstige/ levensbeschouwelijke invalshoek

Basisschool * is een katholieke school die als volgt haar identiteit wil naleven binnen het vormings- en opvoedingsproces van kinderen:

'Wij willen kinderen begeleiden bij de ontwikkeling van hun eigen mogelijkheden in respect voor verscheidenheid en ieders begaafdheid. Individueel en als groep laten wij ons aanspreken door Bijbelse waarden. Onze christelijke levensopvatting kleurt de manier waarop wij onze medemens, de werkelijkheid rond ons, andere culturen benaderen en levenswaarden als liefde, vrijheid, gerechtigheid en solidariteit ter sprake brengen.' (*, 2013).

Uit het bovenstaande is te concluderen dat het thema behulpzaamheid binnen dit onderzoek aansluiting biedt bij waar de basisschool onder andere naar streeft, namelijk de manier waarop wij onze medemens benaderen.

In deze deelparagraaf ga ik me verdiepen in behulpzaamheid vanuit de godsdienstige/ levensbeschouwelijke invalshoek.

Welke visie is waar te nemen op behulpzaamheid vanuit de Bijbel?

Om mezelf te verdiepen in het thema ben ik allereerst opzoek gegaan naar wat de Bijbel belangrijk acht in het leven. Als snel kwam ik uit op de tien geboden (de tien leefregels die bestaan uit algemene, morele en ethische waarden). Doordat dit onderzoek zich richt op het basisonderwijs heb ik ervoor gekozen om ook een kindvriendelijke versie te vermelden.

Tien geboden	
Officiële versie ('Katholiek', z.d.)	Kindvriendelijke versie ('Kind en geloof', z.d.)
1. Gij zult geen afgoden vereren, maar Mij alleen aanbidden en boven alles beminnen.	Je bent een kind van God, hou het meest van Hem. God houdt ook heel veel van jou, en wil je Vader zijn. Probeer te doen wat Hij van je vraagt.
2. Gij zult de Naam van de Heer, uw God, niet zonder eerbied gebruiken.	Er zijn veel leuke dingen in ons leven: Bijvoorbeeld vakanties, t.v. computers, muziek, sport. Ook moeten we naar school, en grote mensen moeten naar het werk. Als we er maar aan denken dat God op de eerste plaats komt. Niks mag God in de weg staan.
3. Wees gedachtig, dat gij de dag des Heren heiligt.	We hebben het altijd zo druk overal mee. Een dag in de week doen we het rustig aan, de zondag. We maken van de zondag een fijne dag, waarin we leuke dingen doen en ook naar de kerk gaan.
4. Eer uw vader en uw moeder.	Wees lief en zacht voor je vader en moeder, maar ook voor de andere mensen om je heen. Als je zelf lief bent voor anderen, zullen anderen dat ook voor jou zijn.
5. Gij zult niet doden.	Als je erg boos bent kun je erge dingen doen of zeggen. Probeer je woede te bedwingen, want je kan er veel door stuk maken.
6. Gij zult geen onkuisheid doen.	Wanneer je de naam van God gebruikt, dan mag dat niet zomaar, of als vloek. Gebruik de naam van God met eerbied.
7. Gij zult niet stelen.	Wij mogen niks afpakken of stelen van

	andere mensen, geen geld of andere dingen.
8. Gij zult tegen uw naaste niet vals getuigen.	Wees eerlijk, lieg niet, en vertel geen slechte dingen over andere mensen.
9. Gij zult geen onkuisheid begeren.	Als we van iemand houden, en gaan trouwen, dan moeten we elkaar trouw blijven. En niet degene van wie we houden ongelukkig maken, door verliefd te worden op een ander.
10. Gij zult niet onrechtvaardig begeren, wat uw naaste toebehoort.	Wees blij en gelukkig met wat je hebt, of wie je bent. Als je tevreden bent dan hoeft je ook niet jaloeers te zijn op andere mensen en kinderen.

Uit het bovenstaande is te concluderen dat het vierde, achtste en tiende gebod betrekking hebben op dit onderzoek. Het gaat over de wisselwerking tussen je naasten en jezelf: wanneer je een positieve houding hebt tegenover anderen en onder andere behulpzaam bent, zul je een fijne respons krijgen.

Fackler, Willem en Hurkans (2009) bouwen verder op deze wisselwerking tussen naasten en jezelf doordat zij aangeven dat de vereiste voor vriendschap is dat je elkaar bijstand geeft in de nood. Deze hulp in nood is terug te vinden in het Bijbelverhaal *'De barmhartige Samaritaan'*, waarin klaarstaan voor anderen en in het bijzonder voor vreemdelingen de achterliggende gedachte is. Voor een uitgebreide uitwerking van dit verhaal zie *'Analyse Bijbelverhaal'* op pagina 17, 18 en 19.

Verder komt het thema behulpzaamheid in verschillende verhalen naar voren uit zowel het Oude als het Nieuwe Testament als oproep voor mensen (Huiberts & Westerduin, 2010).

Conclusie

Het thema behulpzaamheid staat in veel Bijbelse verhalen en in de tien geboden centraal. Het komt naar voren als een oproep voor mensen en is te vinden in zowel het Oude als het Nieuwe Testament. Duidelijk naar voren komt hoe men met elkaar omgaat en welke consequenties daaraan zitten: wanneer je je naaste lief hebt, zal diegene je ook lief hebben. Het viel op dat er steeds sprake is van een wederzijdse wisselwerking tussen personen.

Persoonlijke reactie

Ik vind het belangrijk dat er specifiek aandacht wordt besteed aan behulpzaamheid, doordat mensen dan geconfronteerd worden met het belang ervan. Ze zullen inzien dat men al eeuwenlang voor anderen klaar staat en het dus deel uitmaakt van ons leven. Door de kinderbijbel en de tien geboden op een kindvriendelijke manier te schrijven, kunnen kinderen al op jonge leeftijd in aanraking komen met dit thema. Het zal ervoor zorgen dat zij al vroeg bezig zijn met hun houding tegenover anderen en dat vind ik belangrijk voor de algemene ontwikkeling.

Hoe is behulpzaamheid terug te vinden in het christelijk levensgevoel?

De Franse filosoof René Girard schreef dat mensen model (voorbeeld) en obstakel (hindernis) voor elkaar zijn. Volgens hem hebben we de natuurlijke neiging om ons te vergelijken met elkaar. We willen allemaal zo goed en mooi zijn als de ander en als het kan nog een beetje beter of mooier. Hoe groot de verschillen tussen mensen ook zijn, toch zoeken we op allerlei manieren contact met elkaar. We spreken van gezelligheid, vriendschap en liefde; we willen het leven delen met een ander. Dit houdt in dat we op elkaar aangewezen zijn als model en obstakel of we willen of niet (De Schepper, 2006).

Deze saamhorigheid biedt aansluiting op een van de drie funderende vaardigheden van het christelijke levensgevoel, namelijk *'verbondenheid beleven'*. Het gaat daarbij om de liefde die mensen tonen voor anderen en alles wat bestaat, met andere woorden: naastenliefde. Elk mens wordt geboren uit andere mensen, dat betekent een fundamentele verwantschap. Echter kan de beleving daarvan erg verschillen: sommige mensen voelen die verwantschap met anderen sterk, vooral met bepaalde mensen. Verwantschap gaat ook verder: alles hangt samen met alles (De Schepper, 2006). Idema (2007) bouwt hierop verder doordat hij aangeeft dat de realisatie van jezelf en het bereiken van eigen geluk alleen mogelijk zijn in verbondenheid met anderen en in dienstbaarheid aan hen.

De filosoof Emmanuel Levinas bevestigt deze verwantschap doordat hij meent dat de ervaring je verantwoordelijk te voelen voor de ander de basis is van elke levensechte levensbeschouwing: je ervaart de ander als een werkelijkheid – een persoon – die je niet kunt grijpen of begrijpen en voor wie je je toch verantwoordelijk weet (De Schepper, 2006).

Deze ongrijpbaarheid in verantwoordelijkheid komt terug in de drie-eenheid, waarin op drie verschillende manieren met God kennism gemaakt kan worden: de Vader, de Zoon en de Heilige geest. Je kunt God kennen als een geest: ongrijpbaar, onzichtbaar, maar toch heel duidelijk in mensen aanwezig (Idema, 2007).

Conclusie

Te zien is dat behulpzaamheid terug te vinden is in het christelijk levensgevoel in de vorm van verbondenheid en verwantschap met anderen. Dat zorgt ervoor dat je verantwoordelijk wordt voor een ander.

Persoonlijke reactie

Door de bovenstaande theorie ben ik me bewust geworden van het feit dat verantwoordelijkheid zowel grijpbaar (tastbaar: familie en vrienden) als ongrijpbaar (niet tastbaar: God) is. Hierdoor krijg ik zelf ook een verantwoordelijkheidsgevoel voor de wereld om me heen, aangezien ik heb ingezien dat alles te maken heeft met verbondenheid, hoewel dat niet altijd grijpbaar is. Het kan daarbij gaan om mensen, maar juist ook om alles wat bestaat. Dit zorgt ervoor dat ik me ervan bewust word dat katholieken verwantschap kennen met bijvoorbeeld moslims of hindoes. Zelf ben ik niet heel erg gelovig, dit uit zich doordat ik niet dagelijks met het geloof bezig ben. Het mooie van het geloof vind ik vooral de morele les die eruit gehaald kan worden. Daarentegen kan ik me goed voorstellen dat streng gelovigen het binnen dit thema erg lastig kunnen vinden om contact te hebben of behulpzaam te zijn tegenover mensen met een ander geloof.

1.2 Pedagogische invalshoek

Groep 7a van basisschool * heeft in de voorgaande leerjaren een pestverleden achter de rug dat zich kenmerkte door het onopvallend en in groepsverband regelmatig optreden. Dit heeft ertoe geleid dat de klas in het vorig schooljaar is begonnen aan een externe SOVA-training, welke in het huidig schooljaar nog twee lessen is doorgelopen.

In dit verband is het ontzettend belangrijk dat naar een optimaal pedagogisch klimaat wordt gestreefd, waarin iedereen elkaar kan vertrouwen en waarin kinderen zichzelf kunnen zijn. Het thema behulpzaamheid sluit aan bij het bovenstaande en deze situatie zal voor dit onderzoek een belangrijke drijfveer zijn om te werken van een ongewenste naar een gewenste situatie.

In deze deelparagraaf ga ik me verdiepen in het thema vanuit de pedagogische invalshoek.

Heeft behulpzaamheid voor iedereen dezelfde waarde en hoe dient een leerkracht daarmee om te gaan?

Volgens Feldman (2009) is populariteit een factor die verband houdt met de bedrevenheid van kinderen in het oplossen van sociale problemen. Sociale probleemoplossing is het gebruik van strategieën om sociale conflicten op te lossen op manieren die zowel voor jezelf als voor anderen bevredigend zijn. Het gaat hierbij om het creëren van een oplossing voor beide partijen. Minder populaire kinderen zijn meestal minder goed in het duiden van de oorzaken van het gedrag van anderen en hun strategieën voor het oplossen van sociale problemen zijn beperkter.

Binnen dit kader is op te merken dat het van de capaciteiten van een kind af hangt hoe hij/zij met behulpzaamheid omgaat.

Het sociale vermogen van een kind kan worden doorgetrokken naar de eigenwaarde. Over het algemeen groeit de eigenwaarde van de meeste kinderen in de basisschooltijd, met een korte terugval rond hun twaalfde, wat vaak te maken heeft met de overstap van basisschool naar middelbare school (Feldman, 2009).

Erikson (z.d.), (zoals geciteerd in Feldman, 2009) sluit met zijn identiteitsontwikkeling aan bij het verklaren van de verschillen tussen kinderen op het gebied van behulpzaamheid. Kinderen van zes tot twaalf jaar behoren tot het stadium 'vljijt-versus-minderwaardigheid'. Kenmerkend hierbij zijn het ontwikkelen van een besef van het eigen kunnen en gevoelens van minderwaardigheid: geen gevoelens van competentie.

In dit verband kan ook aan empathie – begrijpen wat een ander voelt – worden gedacht. Het vormt de kern van bepaalde soorten van moreel gedrag.

De Munnik en Vreugdenhil (2007) voegen hieraan toe dat het ontwikkelen van beelden over moraliteit en het besef van goed en verkeerd vrijwel altijd gepaard gaan met emoties.

Conclusie

Concluderend kan worden gesteld dat elk kind op een andere plaats in de ontwikkeling is, waardoor het aannemelijk is dat iedereen een andere visie en bekwaamheden heeft binnen behulpzaamheid. In dit verband is het belangrijk om als leerkracht bewust actief te zijn met het streven naar een optimale sfeer in de klas, waarin deze verschillen verweven kunnen worden tot een leeromgeving waarin men van elkaar kan leren.

Persoonlijke reactie

Binnen geloofsovertuigingen is het zo dat iedereen welkom is en daardoor vind ik het erg jammer dat in de literatuur wordt gesproken over het feit dat minder populaire kinderen automatisch ook minder strategieën bezitten voor het oplossen van sociale problemen. Binnen een groep, dus ook een geloof, kun je gebruik maken van elkaars talenten. Dat komt hier niet duidelijk naar voren.

Wat is de invloed van het pedagogisch klimaat op behulpzaamheid in een groep?

De voorwaarden voor een optimaal pedagogisch klimaat zijn onder andere een ordelijke en functionele leeromgeving, (onderling) respect, zelfvertrouwen, omgangsregels, structuur, uitdagende leeromgeving, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid (Alkema, 2009).

De Munnik en Vreugdenhill (2007) geven aan dat zelfvertrouwen ervaren erg belangrijk is om kinderen zich veilig te laten voelen. Wanneer dit zelfvertrouwen aanwezig is, kunnen kinderen zich concentreren op het leren. Deze oorzaak-gevolgsituatie kan worden doorgetrokken naar de basisbehoeften van Stevens:

- Relatie: merken dat de relatie met de leraar en medeleerlingen als een veilige basis ervaren wordt;
- Competentie: aangesproken worden op hun kwaliteiten met het vertrouwen dat ze het daadwerkelijk kunnen;
- Autonomie: uitgedaagd worden zelfstandig zaken op te lossen (Alkema, 2009).

Het belang van competentie bevestigd Skinner met zijn experimenten. Hij heeft het belang van het belonen van deelhandelingen aangetoond. Hij noemde dat een positieve versterker (Alkema, 2009).

Conclusie

Uit het bovenstaande kan de conclusie worden getrokken dat een optimaal pedagogisch klimaat voorwaardelijk is voor het welbevinden in een klas. Dat zorgt ervoor dat de kinderen kunnen zijn wie ze zijn en daardoor in de mogelijkheid zijn om zich behulpzaam op te stellen.

Persoonlijke reactie

Ik ben van mening dat iemand zich op zijn gemak dient te voelen, voordat hij behulpzaam kan optreden. Het kan doorgetrokken worden naar de klassensituatie waarin het ontbreekt aan relatie. Indien dit het geval is, kan er niet worden geleerd. Het gaat om een basisvoorwaarden voor relatie, zoals er ook basisvoorwaarden voor behulpzaamheid geformuleerd zouden kunnen worden: je veilig voelen en het vermogen hebben om een verantwoordelijkheidsgevoel te bezitten over iets of iemand.

1.3 Maatschappelijke invalshoek

In mijn stageklas zie ik regelmatig situaties waarin enkele kinderen zich niet bewust zijn van hun eigen houding ten opzichte van anderen. Ze handelen in situaties op een niet doordachte manier, waardoor het voor de betrokkenen (onbedoeld) negatief kan overkomen. De meeste kinderen weten achteraf wel goed waar ze de fout in zijn gegaan. Dit doet me aan het denken zetten over de achterliggende oorzaak van deze handelingen. Opvallend is dat deze klassensituatie op nationaal niveau ook zichtbaar is, aangezien onze huidige maatschappij steeds meer een individualistisch karakter krijgt: *'De Nederlandse gastvrijheid uit de jaren zestig is veranderd in een vorm van conditionele solidariteit: de hulpzoekende is alleen welkom als hij geen bedreiging vormt voor onze banen en als hij zich aanpast aan onze normen en waarden.'*, zo stelt Scienguide (2011).

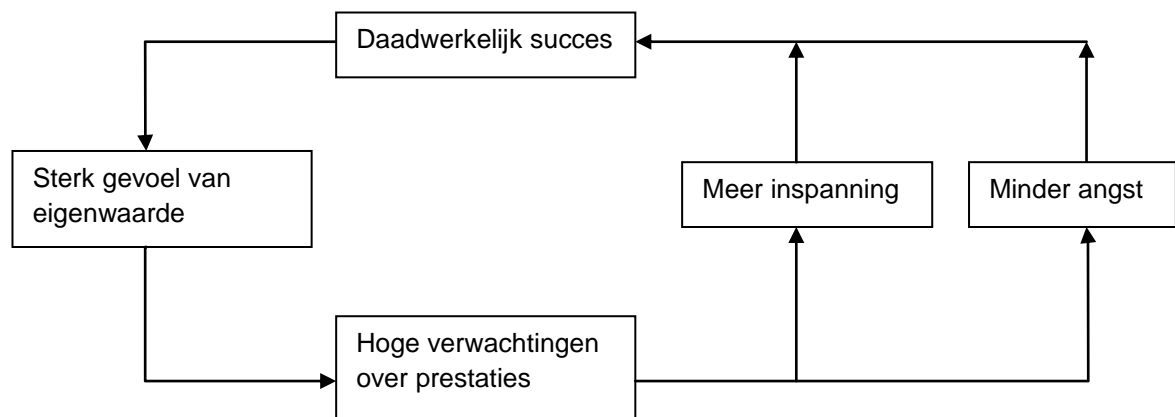
In deze deelparagraaf ga ik me verdiepen in het thema vanuit de maatschappelijke invalshoek.

Welke plaats heeft behulpzaamheid in ons leven?

Een positieve spiraal wil zeggen dat men een gewaardeerd gevoel overhoudt van een positieve ervaring, wat zal leiden tot meer van dit soort ervaringen. Piekeren met een negatief zelfbeeld kan veel problemen veroorzaken. Een negatief zelfbeeld maakt kwetsbaar. Het kan leiden tot somberheid of depressie, eenzaamheid, piekeren, angsten, eetproblemen, somatische klachten, middelenmisbruik of agressie. Positieve zelfwaardering daarentegen vergroot de kans op welbevinden, een goede gezondheid en goed functioneren in het sociaal-maatschappelijk verkeer (De Neef, 2010).

Feldman (2009) bevestigt dat een positieve zelfwaardering zorgt voor goed functioneren in de samenleving. Hij spreekt in dit verband over een cyclus van succes:

Cyclus van succes

Uit het bovenstaande kan worden opgemaakt dat een positieve zelfwaardering belangrijk is voor het functioneren van een mens. Sheldon (2001) sluit daar met zijn vier universele basisbehoeften bij aan, omdat hij zelfrespect (het gevoel dat je een waardevol mens bent die net zo goed is als ieder ander) daartoe rekent.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat behulpzaamheid in ons leven erg belangrijk geacht wordt voor de positieve zelfwaardering. Wanneer dit aanwezig is, zal de mogelijkheid zich aanbieden om ook anderen een positieve zelfwaardering te laten ervaren.

Persoonlijke reactie

Het is een mooi streven om in de positieve spiraal terecht te komen en anderen daarbij te ondersteunen wanneer zij zich niet daarin bevinden. Het thema behulpzaamheid komt hierin terug en sluit goed aan bij het maatschappelijke doel van het onderwijs: het vormen van een zelfstandige en verantwoordelijke burger.

Welke invloed heeft de huidige maatschappij op behulpzaamheid?

Nederland heeft een pluriforme samenleving. Dat betekent dat er mensen met verschillende culturen, levensstijlen en religies met elkaar in een samenleving leven. In een samenleving waar zoveel verschillen zijn, is het van belang om te zoeken naar wat al deze verschillende mensen verbindt. Een onderdeel daarvan zijn affectieve bindingen: mensen hebben elkaar nodig voor vriendschap, steun en liefde. Naast je familie, vrienden en relatie, kun je ook een affectieve binding hebben met je sportclub, met je dorp of stad, of met een godsdienst ('Pluriforme samenleving', 2012).

Door onze pluriforme samenleving kunnen we verwachten dat het vertrouwen in de medemens is afgenomen doordat we er voornamelijk egoïstisch van zouden worden, maar het tegendeel is waar: in de tweede helft van de vorige eeuw is het vertrouwen in de medemens juist toegenomen (Veenhoven, 2000).

Veenhoven (2000) vult hierbij aan dat door deze samenleving normen de betekenis verliezen, maar waarden juist een grotere rol gaan spelen. Dit betekent dat de gedragsregels over hoe men zich in bepaalde situaties dient te gedragen verminderen en dat algemene ideeën over wat nastrevenswaard is, zoals 'eerlijkheid' en 'naastenteliefde' groeien. Hij maakt hierbij een koppeling met het belang van affectieve bindingen in onze huidige maatschappij. Het belang van vriendschap, steun en liefde neemt een belangrijk plaats in.

Schnabel (2004) geeft aan dat er een proces zichtbaar is in de verzelfstandiging van mensen ten opzichte van elkaar. Het betekent dat mensen op steeds meer terreinen van het leven keuzes maken die relatief los staan van de keuzes van andere mensen, zelfs van wie hen het meest nabij is.

Van den Berg, Ter Avest en Koplms (2013) sluiten aan op het bovenstaande, omdat zij aangeven dat het in onze samenleving van belang is dat mensen zich leren verwoorden en verantwoorden ten aanzien van anderen.

Conclusie

Uit het bovenstaande is op te merken dat men in de keuzes die men maakt minder afhankelijk van anderen is geworden. Hoewel er in het vervolg van deze keuzes wel een beroep wordt gedaan op de waarden in relatie tot anderen. In dit verband is te concluderen dat de maatschappij behulpzaamheid belangrijk acht, maar dat er een verplaatsing binnen de keuze van morele vraagstukken (wat in de samenleving als wenselijk wordt beschouwd) waar te nemen is. Waar men eerst gezamenlijk beslissingen nam, zullen mensen dit tegenwoordig vaker zelfstandig doen.

Persoonlijke reactie

Ik ben het eens met de verschuiving van de mindere waarde die gehecht wordt aan normen, terwijl die van waarden toeneemt. Echter vraag ik me wel af hoe een pluriforme samenleving eruit zal gaan zien waarin minder regels zijn. Door de verscheidenheid aan geloofsovertuigingen in ons land kan dit wel voor problemen gaan zorgen.

Hoofdstuk 2

Analyse Bijbelverhaal

2.1 Inleiding

Door middel van de literatuurstudie heb ik me verdiept in het thema behulpzaamheid vanuit de godsdienstige/ levensbeschouwelijke, pedagogische en maatschappelijke invalshoek. Echter rest me nog de vraag hoe dit thema wordt aangeboden aan kinderen vanuit de Bijbel. Om antwoord te vinden op deze vraag ben ik me gaan inlezen binnen verschillende kinderbijbels. Het viel me op dat er veel lastige woorden uit de Bijbel letterlijk zijn overgenomen, maar zo in de context worden geplaatst dat de woorden gemakkelijk te begrijpen zijn. Dit op kinderniveau geschreven taalgebruik gecombineerd met de verscheidenheid aan waardevolle afbeeldingen zorgen ervoor dat de verhalen begrijpelijk en te volgen zijn. Op deze manier kunnen kinderen al op jonge leeftijd in aanraking komen met het christelijke geloof en kan het verhaal over God doorverteld worden aan de jongste generatie.

Om mezelf voldoende te oriënteren binnen kinderbijbels heb ik er verschillende gelezen en heb ik uiteindelijk de keuze voor één verhaal gemaakt, waarin het thema behulpzaamheid zichtbaar naar voren kwam. Al snel viel me het verhaal met als titel: *'De barmhartige Samaritaan'* op, welke ik in verschillende variaties ben tegen gekomen. Het verhaal van Rock en Vagnozzi (2012) vond ik niet duidelijk genoeg in het naar voren brengen van de achterliggende gedachte. Daarnaast ben ik van mening dat niet duidelijk naar voren kwam waarom het speciaal was dat Samaritaan de gewonde man hielp, doordat het verhaal een kort einde kende waarin geen diepgaande achterliggende gedachte waar te nemen was.

Daarentegen vond ik dat Huiberts en Westerduin (2010) sterk naar voren brachten dat er verschillende culturen in de wereld zijn en het behulpzaam is dat je ook voor mensen met een andere levensvisie klaar staat. Doordat ik deze gedachte erg goed vond passen bij dit onderzoeksverslag heb ik ervoor gekozen om dit Bijbelverhaal te analyseren.

2.2 Korte samenvatting van het verhaal

Een geleerde man kwam op Jezus af om hem op de proef te stellen. Hij vroeg Jezus wat hij moest doen om heel erg goed te leven. Jezus antwoordde daarop dat hij moest leven volgens de tien geboden, zoals hij al eens gelezen zou hebben aangezien hij een geleerde man was. De geleerde man bevestigde dit met een voorbeeld uit de tien geboden waarin staat dat je met heel je hart, je ziel, je krachten en met veel verstand en van je naaste moet houden als van jezelf. Jezus bevestigde dit antwoord en vertelde hem dat hij goed zou leven, als hij net zo leeft als hem. De geleerde man vroeg daarop wie zijn naaste was.

Op dat moment begon Jezus met het vertellen van een verhaal over een man die op weg was van de stad Jeruzalem naar Jericho. De man werd tijdens zijn reis overvallen door rovers. Ze pakten zijn geld en spullen af en sloegen hem. Ze lieten hem halfdood liggen aan de kant van de weg.

Er kwam een voorbijganger langs die dacht aan de tien geboden waarin staat dat je onrein wordt als je een dode aanraakt en bedacht bij zichzelf dat die man wel dood zou kunnen zijn. Naar aanleiding van deze gedachte liep deze priester in een boog om de man heen. Dan volgt de Leviet, een andere voorname man, en ook hij loopt net als priester met een grote boog om de gewonde heen.

Tot slot kwam er een Samaritaan, een persoon die in tegenstelling tot de gewonde man niet tot het Joodse volk behoorde. Hij toonde medeleven, verbond de wonden en bracht de gewonde man naar een naastgelegen dorp. Hij betaalde voor de zorg die de man nodig had tot hij weer opgeknapt was.

Op het moment dat Jezus ophield met vertellen was de geleerde man vol van verbijstering over hetgeen wat er zich had afgespeeld. Hij kwam tot de conclusie dat je ook mensen met een andere levensvisie dient te helpen, indien dat nodig is. De boodschap van Jezus was duidelijk: handel zoals de Samaritaan en je zult een goed leven leiden.

Lucas 10,25-37

2.3 Persoonlijke gedachte naar aanleiding van dit verhaal

Na het lezen van dit verhaal vraag ik me af hoe deze negatieve gedachte over de Samaritaan tot stand is gekomen. Ik ben nieuwsgierig geworden naar de relatie tussen Samaritanen en Joden.

Geoghegan en Homan (2004) bieden hier een aansluiting op. Zij geven aan dat er in het jaar 721 voor Christus onenigheid tussen Samaritanen en Joden ontstond. Het leidde tot verschillende situaties waarin de onderlinge haat tot uiting kwam in gewelddadige acties, zoals de discussies over wie de afstammelingen waren van de Israëlieten en over de godsdienst. Deze verschillende aanleidingen hebben ervoor gezorgd dat er een slechte relatie ontstond tussen beide partijen. Het resultaat was een scheiding tussen de leefomgevingen van Samaritanen en Joden uit veiligheidsredenen.

Door de verdieping in de verhouding tussen de Samaritanen en Joden vallen de puzzelstukjes ineen: de geleerde man was verbaasd dat de Samaritaan een Joods persoon hielp, aangezien de hoge spanningen tussen beide partijen. Hierdoor komt de achterliggende gedachte van het verhaal nog sterker naar voren, aangezien de verschillen zo groot waren.

Verder is het me opgevallen dat Huiberts en Westerduin (2010) in hun verhaal aangeven dat in de tien geboden staat dat je onrein wordt als je een dode aanraakt. Daarentegen staan op pagina 9 en 10 van dit onderzoek de tien geboden, waarin niet wordt aangegeven dat je een dode niet mag aanraken. Hieruit is te concluderen dat er een tegenstelling waar te nemen is omtrent de inhoud van de tien geboden. Het is aannemelijk om te bedenken dat de auteurs van de kinderbijbel niet letterlijk het verhaal hebben overgenomen uit de tien geboden, maar dat de strekking wel hetzelfde is. Het betreft een interpretatie vanuit de auteurs op het verhaal vanuit de Bijbel dat vervolgens is vertaald naar een kindvriendelijk verhaal dat voor kinderen te begrijpen is. Door met een kritische blik naar dit verhaal gekeken te hebben in de kinderbijbel kan geconcludeerd worden dat de verhalen in kinderbijbels geen wetenschappelijk vertaling zijn en daardoor dus niet altijd helemaal overeen komen met het daadwerkelijke verhaal in de Bijbel.

2.4 Leerpunten voor kinderen vanuit 'De barmhartige Samaritaan'

Voor kinderen is het verhaal van de barmhartige Samaritaan wellicht een herkenbare situatie, die zij zelf al eens hebben ervaren. Dit uit zich in het afstoten en helpen van anderen.

Ik denk dat het belangrijk is dat kinderen dit inlevingsvermogen ervaren om de situatie goed tot zich te kunnen nemen.

De Schepper (2006) sluit hierbij aan doordat hij aangeeft dat het inlevingsvermogen van kinderen wordt gestimuleerd door verhalen. Verder kan dit verhaal worden ingedeeld tot spiegelverhalen waarin de vaardigheid 'redeneren' ontwikkelt wordt. Het verhaal biedt namelijk de mogelijkheid om het in verband te brengen met een zelfervaren situatie. Hierdoor kunnen de kinderen zichzelf in de spiegel zetten tegenover het verhaal van de barmhartige Samaritaan en op die manier redeneren waarom de situaties zich voordeden in het verhaal.

Door dicht bij de belevingswereld van de kinderen te komen, zullen de kinderen zich meer verbonden voelen met het verhaal.

De boodschap op kinderniveau die uit dit verhaal kan worden gehaald, is dat je elkaar moet helpen wanneer je merkt dat iemand dat nodig heeft en je daarbij niet moet kijken wie het is.

2.5 Mijn inzichten vanuit 'De barmhartige Samaritaan'

De achterliggende gedachte van dit verhaal is dat je voor anderen klaar dient te staan, ondanks de mogelijke verschillende achtergronden van de betrokken personen. Dit doet me als leerkracht basisonderwijs aan het denken zetten over het belang en over de manier waarop ik deze gedachte kan omvormen tot een leerzame les, waarin dit verhaal als uitgangspunt gebruikt wordt. Voor de uitwerking en uitvoering van de les zie bijlage 4, pagina 42 en 43.

Hoofdstuk 3

Conclusie en reflectie theoriedeel

Het theoriegedeelte van dit onderzoek heeft mij een breder beeld gegeven over thematisch onderwijs binnen godsdienst/ levensbeschouwing. Ik heb me verdiept in het thema behulpzaamheid vanuit verschillende invalshoeken door aan de slag te gaan met de leervragen.

In dit hoofdstuk trek ik een conclusie uit de theorie en zal ik terugblikken op het literatuuronderzoek in de vorm van een reflectie.

3.1 Conclusie

Om tot de beantwoording van mijn leervragen te kunnen komen, heb ik verschillende bronnen geraadpleegd. Door steeds de koppeling te maken tussen deze boeken, (kinder)bijbels en artikelen heb ik vanuit verschillende bronnen naar antwoorden gezocht op mijn leervragen. De combinatie hiervan met het opzetten van drie verschillende 'brillen' heeft ertoe geleid dat de antwoorden goed onderbouwt zijn vanuit verschillende benaderingen.

Behulpzaamheid heeft te maken met verbondenheid en verwantschap met anderen wat het natuurlijke proces tot stand brengt om voor een ander klaar te staan. Deze betekenis staat in veel Bijbelse verhalen en in de tien geboden centraal. Het komt naar voren als een oproep voor mensen en is te vinden in zowel het Oude als het Nieuwe Testament.

Verder is een optimaal pedagogisch klimaat voorwaardelijk voor het welbevinden in de klas. Het zorgt ervoor dat kinderen zichzelf kunnen zijn en daardoor in de mogelijkheid zijn om zich behulpzaam op te stellen. Echter is elk kind op een andere plaats in de ontwikkeling, waardoor het voor leerkrachten belangrijk is om door deze verschillen een leeromgeving in te richten waarin kinderen van elkaar kunnen leren.

Daarnaast is het van belang dat een leerkracht werkt naar een optimaal pedagogisch klimaat, aangezien behulpzaamheid erg belangrijk wordt geacht voor de positieve zelfwaardering die daaruit voortvloeit. De laatste jaren treedt er een verschuiving op van het steeds meer zelfstandig nemen van beslissingen binnen de keuze van morele vraagstukken. Dit betekent dat mensen meer verantwoordelijk worden voor hun eigen houding wat ervoor zal zorgen dat onder andere behulpzaamheid een persoonlijk randje krijgt. In het dagelijkse leven zal dit te zien zijn door middel van de persoonlijke overtuigingen van mensen, aan de hand daarvan zal het gedrag van de mens worden gevormd. Het gaat dus voornamelijk om wat iemand belangrijk acht in omgang met anderen en daar zal naar gehandeld worden. Het bovenstaande heeft me een reëel beeld gegeven over kenmerken van behulpzaamheid in de huidige maatschappij. Hierdoor ben ik voorbereid om mijn lessenserie zo goed mogelijk te laten aansluiten bij wat de theorie aangeeft.

3.2 Reflectie

Het bestuderen van de literatuur binnen het thema behulpzaamheid heb ik als erg waardevol ervaren. Ik ben me ervan bewust geworden dat ik als leerkracht een belangrijke voorbeeldfunctie heb als het gaat om de sociale omgang met anderen. Kinderen zijn erg gevoelig voor het overnemen van mijn gedrag. Door hier samen aan te werken door middel van een optimaal pedagogisch klimaat maak ik ook kinderen verantwoordelijk voor het (sociaal) functioneren in de samenleving. Het uiteindelijke doel dat ik als leerkracht basisonderwijs heb, is dat de kinderen zelfstandige en verantwoordelijke burgers in onze samenleving worden, hetgeen dat terugkomt vanuit mijn professionele identiteit. Terugkijkend op mijn persoonlijke leerdoelen binnen dit onderzoek kan ik aangeven dat de basis is gelegd door middel van de opgedane voorkennis binnen het literatuuronderzoek. Deze basis zorgt ervoor dat ik klaar ben voor de theorie/ praktijkkoppeling.

Om tot een inhoudelijk goed onderzoek te komen heb ik op het theoriedeel feedback gevraagd van twee medestudenten, waarna ik hen heb voorzien van feedback op hun onderzoek. Beide studenten gaven aan dat er mooie samenhang te vinden was in het theoriegedeelte, maar hadden ook zinvolle feedback. Zo heb ik nog eens goed gekeken naar de bronverwijzingen en spelfouten en heb ik ervoor gezorgd dat ik bij het reflecterend schrijven mijn mening meer naar voren heb gehaald. Dit laatste heb ik in mijn onderzoek verwerkt door aan het einde van elke deelvraag een korte persoonlijke reactie op de literatuur toe te voegen. Door deze feedback heb ik ervoor gezorgd dat mijn onderzoek kwalitatief beter vorm heeft gekregen.

Hoofdstuk 4 Praktijkonderzoek

Aan de hand van de verworven theorie uit hoofdstuk 1 en de beginsituatie van de kinderen, zoals die te lezen is onder het kopje *'Pedagogische invalshoek'* op pagina 12, ben ik aan de slag gegaan met het ontwerpen van de lessenserie behulpzaamheid.

Om tot kwalitatieve goede lessen te komen heb ik me verdiept in de didactiek van godsdienst/ levensbeschouwing, zodat ik hiermee bekend en vaardig zou worden.

Van den Berg, Ter Avest en Kopmels (2013) geven aan dat er vier verschijningsvormen van levensbeschouwing zijn in de basisschool die ieder een eigen manier van leren door de leerling en van begeleiden door de leerkracht vragen.

Verder worden in dit boek de zeven vermogens van levensbeschouwelijke ontwikkeling getoond die voorwaardelijk zijn om zich levensbeschouwelijk te ontwikkelen. De Schepper (2005) spreekt in dit verband van de basisvaardigheden van godsdienst/ levensbeschouwing.

Vier verschijningsvormen van levensbeschouwing		
<i>Naam</i>	<i>Voorbeeld</i>	<i>Omschrijving</i>
Responsief-betrokken leren	Rituelen	Leren door deel te nemen aan rituelen en daarmee aan het bijzondere dat in de rituelen present wordt gesteld.
Creatief-vertellend leren	Verhalen	Leren door levensbeschouwelijke en religieuze verhalen te verkennen.
Creatief-verbeeldend leren	Ideeën/ waarden	Leren door beelden en symbolen te exploreren.
Reflectief-kritisch leren	Symbolen/ beelden	Leren door vragen met betrekking tot belangrijke ideeën en waarden te onderzoeken.

Zeven vermogens van levensbeschouwelijke ontwikkeling	
<i>Naam</i>	<i>Omschrijving</i>
Waarnemen	Openheid voor de werkelijkheid met goed kijken en luisteren naar wat zich om je heen aandient.
Verwonderen	Op het verrassende reageren in reacties in woord, beeld, klank of spel.
Vertellen	In staat stellen om gebeurtenissen te ordenen en in zinsverband te plaatsen.
Verbeelden	In beelden en symbolen contact maken met de wereld om hen heen en in die wereld hun plek te zoeken.
Nadenken	Op afstand gaan staan om te zien wat gebeurt of wat je gedaan hebt.
Waarderen	Onderscheid maken tussen wat je goed en niet goed vindt, en om te kiezen voor iemand als die in jouw ogen slecht behandeld wordt of tegen iemand die volgens jou slecht handelt.
Veranderen	Loslaten van eerder ontwikkelde kennis en het opnemen van nieuwe kennis of het op de een of andere manier vasthouden aan (ver)oude(rde) kennis.

Aan de hand van de bestudeerde didactiek zijn zes lessen ontworpen, waar samenhang een belangrijke plaats inneemt. Vanuit de didactiek zijn een aantal geschikte werkvormen vastgesteld die de godsdienstige/ levensbeschouwelijke ontwikkeling bevorderen (De Schepper, 2005). Deze werkvormen zijn als uitgangspunt genomen bij het samenstellen van de lessenserie.

In de bijlagen staan de uitgewerkte lessen, waarin per les achtergrondtheorie over de werkvorm, beginsituatie, doelstelling, beschrijving van de activiteit en de reflectie wordt aangegeven.

Lessenserie 'Behulpzaamheid'

	<i>Werkvorm (en)</i>	<i>Verschijningsvorm</i>	<i>Vermogen(s)</i>	<i>Korte beschrijving van de activiteit</i>
Activiteit 1	<ul style="list-style-type: none"> - Filosoferen - Spelen met taal 	Creatief-vertellend leren	<ul style="list-style-type: none"> - Waarnemen - Nadenken 	<p>In deze les wordt het thema behulpzaamheid geïntroduceerd door middel van een gedicht waar de kinderen vervolgens op mogen reageren.</p> <p>Daarna typeren de kinderen het gedicht in één woord, waarna klassikaal een woordweb op het digibord wordt samengesteld. Tot slot schrijven de kinderen een gedicht aan de hand van de dichtvorm '<i>Klank, alliteratie, ritme</i>', dat zal gaan over hun visie op behulpzaamheid.</p>
Activiteit 2	Symbolen	Reflectief-kritisch leren	<ul style="list-style-type: none"> - Vertellen - Verbeelden - Nadenken 	<p>In deze les staan symbolen centraal. De les wordt begonnen met het klassikaal nadenken over symbolen. Vervolgens worden enkele symbolen afgebeeld en wordt de koppeling gelegd naar de boodschap die erachter zit.</p> <p>Daarna gaan de kinderen nadenken over een ervaren, behulpzame situatie waarvan ze door middel van een werkblad op weg worden geholpen om een symbool bij de betreffende situatie te ontwerpen.</p> <p>In groepsverband worden deze symbolen besproken, waarna de leerkracht enkele kinderen uitkiest die een symbool uit hun groepje mogen kiezen die hen het meest aansprak, wat ze vervolgens gaan verklaren.</p>

Activiteit 3	<ul style="list-style-type: none"> - Spel - Filosoferen 	Responsief-betrokken leren	<ul style="list-style-type: none"> - Waarnemen - Verwonderen - Nadenken 	<p>In deze les komen de kinderen door middel van spel in aanraking met herkenbare situaties waarin zich behulpzaamheid voordoet. De kinderen gaan in tweetallen opschrijven wat zij in de drie genoemde situaties zouden doen en verantwoorden dit.</p> <p>Vervolgens stelt de leerkracht vast welke situatie de groepjes gaan uitbeelden. Na afloop van de uitvoering vertellen de toeschouwers wat ze ervan vonden en gaan ze de toneelspelers bevragen op de keuze van het handelen. Daarna wordt een kort gesprek gehouden over wat het effect is op de maatschappij en jezelf binnen het klaarstaan voor anderen.</p>
Activiteit 4	<ul style="list-style-type: none"> - Verhalen - Filosoferen 	Creatief-vertellend leren	<ul style="list-style-type: none"> - Verwonderen - Verbeelden - Nadenken - Waarderen 	<p>In deze les wordt als startopdracht teruggepakt op wat de effecten zijn als je behulpzaamheid bent tegenover anderen. Vervolgens wordt de koppeling gelegd met hoe God behulpzaamheid zou zien.</p> <p>Daarna wordt het verhaal <i>'De barmhartige Samaritaan'</i> besproken aan de hand van de stappen van Van der Zee (2008).</p> <p>Verder wordt er een gesprek aangeknoopt over hoe God denkt over behulpzaamheid, waarbinnen de verbinding wordt gelegd tussen verschillende geloven.</p> <p>Tot slot bedenkt elk tweetal een beroep, waarbij de rest van de klas gaat aangeven hoe behulpzaamheid daarin terug te vinden is. Dit wordt klassikaal besproken.</p>

Activiteit 5	Beeldende expressie	Creatief-verbeeldend leren	<ul style="list-style-type: none"> - Verbeelden - Nadenken - Waarderen 	<p>In deze les leren de kinderen wat een palmpaasstok is en wat de achterliggende gedachte is.</p> <p>De les wordt gestart met een gesprek over Pasen waarna de kinderen naar een filmpje daarover gaan kijken. Aan de hand daarvan wordt extra informatie gegeven over de palmpaasstok.</p> <p>Vervolgens gaan de kinderen voor een persoon naar keuze een medaille maken waarbij een boodschap kan worden overgebracht.</p> <p>Daarna gaan de kinderen in groepjes van vier het werk bekijken en geven zij feedback aan klasgenoten.</p> <p>Vervolgens wordt de medaille mee naar huis genomen waar de kinderen deze gaan overhandigen aan de persoon voor wie het bedoeld is. Na afloop wordt in de klas gereflecteerd op de opdracht en op de reacties van de ontvangers.</p>
Activiteit 6	Muziek	Creatief-verbeeldend leren	<ul style="list-style-type: none"> - Waarnemen - Verwonderen - Nadenken - Waarderen - Veranderen 	<p>In deze les gaan de kinderen het lied <i>‘Wat kan ik doen?’</i> van Kinderen voor Kinderen zingen. Er wordt een kort gesprek gehouden over de achterliggende gedachte van het lied en de titel wordt verklaard.</p> <p>Vervolgens krijgen de kinderen de opdracht om in viertallen te bedenken waar zij voor willen zouden strijden in de wereld om de medemensen te helpen. Na tien minuten worden de viertallen één voor één naar voren geroepen om aan klasgenoten te vertellen wat ze graag zouden willen verbeteren in de wereld en waarom ze dat zouden willen doen.</p> <p>Tot slot wordt door de kinderen een conclusie getrokken omtrent het begrip behulpzaamheid en wordt er gereflecteerd op de zes lessen binnen de lessenserie.</p>

Hoofdstuk 5

Conclusie en reflectie

Naast het theoretische gedeelte van dit onderzoek heeft ook het praktische gedeelte mij nieuwe inzichten opgeleverd. In dit hoofdstuk trek ik een algehele conclusie en zal ik terugblikken op dit onderzoek in de vorm van een reflectie.

Conclusie

Al eerder heb ik het belang van dit project voor mijn stageklas in beeld gebracht. Ik wilde een positieve draai geven aan het pedagogisch klimaat door middel van mijn lessen. Het geven van deze lessen heb ik als zeer prettig ervaren, doordat de betrokkenheid erg hoog was. Dit uitte zich in het enthousiasme bij de opdrachten zowel tijdens de lessen als daarbuiten. Wanneer er zich zowel een positieve als een negatieve situatie voordeed binnen dit thema heb ik de kinderen gewezen op de poster waarop staat hoe groep 7a denkt over behulpzaamheid. Door vooral hierop terug te pakken tijdens behulpzame momenten buiten de lessen om, verscheen er een glimlach op het gezicht van de kinderen. Dit trotse gevoel bij de kinderen vond ik erg bijzonder om te zien; daar deed ik het voor!

Als ik terugkijk naar de eerder gestelde onderzoeksvraag: *'Op welke manier kan ik met kinderen verkennen wat het betekent om behulpzaam te zijn?'*, kan ik met tevredenheid zeggen dat de lessenserie behulpzaamheid een positieve bijdrage heeft geleverd aan het groepsklimaat. Door middel van de bestudeerde literatuur heb ik een keuze gemaakt voor een lessenserie, die gezien kan worden als het antwoord op mijn onderzoeksvraag. Door dicht bij de persoonlijkheid van de kinderen te zijn gekomen, bood dit de mogelijkheid om tot de kern van behulpzaamheid te komen. Met deze persoonlijkheid wordt het delen van ervaringen bedoeld, waardoor de kinderen betrokken raakten bij het thema en waardoor situaties realistisch konden worden onderzocht. Terugkijkend op het onderzoek denk ik dat deze realistische situaties de drijfveren zijn geweest voor de hoge mate van betrokkenheid. Dit is ook terug te zien in het prachtige initiatief van de kinderen om spullen in te zamelen voor het gezin dat gevlucht is naar Nederland.

Nu de lessenserie is volbracht betekent dat niet dat er niet meer gedacht wordt aan het project. De poster over hoe groep 7a denkt over behulpzaamheid blijft er hangen met het idee dat erop kan worden teruggepakt op momenten waarop behulpzaamheid even niet zo goed zichtbaar is, maar juist ook op momenten dat het wel zichtbaar is.

Reflectie

Door de literatuur te koppelen aan de praktijk heb ik kunnen ervaren op welke manier thematisch onderwijs binnen godsdienst/ levensbeschouwing in het katholieke geloof tot uiting kan komen. Het heeft ervoor gezorgd dat mijn vaardigheden binnen het geven van dit onderdeel in het basisonderwijs vergroot zijn. Het onderzoek heeft me aan het denken gezet over de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Als leerkracht dien je voor elk kind een vertrouwenspersoon te zijn waarbij een goede relatie van belang is. Op groepsniveau is het hebben van een goede band met elkaar ook enorm belangrijk. Door aan de slag te gaan met godsdienst/ levensbeschouwing wordt ook gewerkt aan de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Het onderzoek heeft mij een nieuwe kijk gegeven op het gebied van godsdienstonderwijs. Voorheen vond ik het lastig om godsdienstige activiteiten te organiseren en uit te voeren, doordat ik zelf niet elke dag niet het geloof bezig ben. Ik stond hierdoor niet zo stevig in mijn schoenen tegenover godsdienstonderwijs. Door literatuuronderzoek te doen en in de praktijk aan de slag te zijn gegaan, heb ik ondervonden dat godsdienst/ levensbeschouwing verder gaat dan een les uit de Bijbel en nauw verbonden is met de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Door de activiteiten dicht bij de kinderen te laten staan kan een koppeling worden gemaakt tussen godsdienst/ levensbeschouwing en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Dit is voor mij een eyeopener geweest, want op die manier kan ik een situatie gemakkelijker koppelen aan godsdienstige aspecten. Dit zal ik dan ook zeker meenemen in mijn toekomst als leerkracht basisonderwijs.

Voorafgaand aan dit onderzoek heb ik leervragen samengesteld waaraan ik tijdens de uitvoering wilde gaan werken. Hieronder zal ik aangeven hoe ik daarmee aan de slag ben gegaan.

- Mezelf verder ontwikkelen op godsdienstig en levensbeschouwelijk gebied en handvatten creëren om met kinderen op verschillende manieren aan de slag te gaan binnen dit vakgebied.

Door een theorie/ praktijkkoppeling te hebben gemaakt binnen het godsdienstig en levensbeschouwelijk onderwijs, heb ik ervaren op welke manier dit kan worden onderwezen aan kinderen. Hierdoor heb ik handvatten ontwikkelt om binnen andere aspecten van dit vakgebied samen met kinderen aan de slag te gaan. Zoals ik al eerder heb aangegeven, heeft het ervoor gezorgd dat ik steviger in mijn schoenen ben gaan staan.

- Mezelf bewuster worden van mijn professionele identiteit en de invloed die ik daarmee uitoefen op kinderen, zodat ik hen optimaal kan begeleiden in hun ontwikkeling naar zelfstandige en verantwoordelijke burger.

Ik ben erachter gekomen dat dicht bij jezelf blijven een erg belangrijke voorwaarde is om tot de kern van het onderwerp te komen. Daarnaast heb ik als leerkracht een voorbeeldfunctie, waardoor beide aspecten leiden tot het optimaal kunnen begeleiden van kinderen in hun ontwikkeling naar zelfstandige en verantwoordelijke burger.

- Ik realiseer momenten van verbondenheid in mijn klas en in de school: vieren van verjaardagen, bezinnende dagopeningen, creatieve weeksluitingen, vieren van christelijke feesten en feesten vanuit andere tradities, en buitenschoolse activiteiten met educatieve, levensbeschouwelijke en sociale doelen.

In mijn stageklas wordt door middel van het project 'De kanjer van de week' wekelijks één kind in het zonnetje gezet, dat na die week complimenten vanuit de klas ontvangt. Dit is een bestaand project wat ik tijdens mijn stage heb voortgezet, hoewel ik de kinderen steeds heb aangestuurd om hen ook bij dit project stil te laten staan bij behulpzaamheid. Verder sluit het inzamelen van de spullen voor het gezin dat in Made komt wonen aan bij verbondenheid. De kinderen waren erg enthousiast wat ik kon opmaken uit de hartverwarmende reacties die ze hadden op de situatie en door de spullen die ze meebrachten.

- Ik begeleid kinderen bij het aandacht besteden aan de zin van dingen en gebeurtenissen, met gevoel, verstand en verbeelding.

Door tijdens het project dichtbij de kinderen zelf te blijven, werd de kern van behulpzaamheid erg duidelijk. Het zorgde ervoor dat zij naast de lessen ook tijdens andere situaties kinderen attenderden op behulpzaamheid.

Verder sluit het inzamelen van de spullen voor het gezin perfect hierbij aan, doordat de kinderen met gevoel, verstand en verbeelding aan de slag gingen om spullen te verzamelen. Mijn rol hierin was vooral het coachen van hen, aangezien ze zelf het initiatief namen om thuis en in hun familiekring op zoek te gaan naar bruikbare spullen.

- Ik kan ervaringen van kinderen en van mezelf verbinden met ervaringen en opvattingen, verhalen en beelden, rituelen en symbolen, feesten en sociale verbanden, en de moraal van mensen uit christelijke en andere levensvisies.

Door tijdens de lessen steeds terug te pakken op herkenbare situaties heb ik ervoor gezorgd dat ik samen met de kinderen ervaringen heb verbonden aan godsdienstige en levensbeschouwelijke aspecten.

- Ik creëer een rijke leeromgeving waarin kinderen vaardigheden verwerven om aandacht te besteden aan de zin van dingen en gebeurtenissen (met gevoel, verstand en verbeelding): verwonderen, vertrouwen, communiceren, hopen, geloven en liefhebben, verbondenheid ervaren, gevoelig worden voor goed en kwaad, leren omgaan met grenzen, aandacht voor het transcendente.

Om een rijke leeromgeving te creëren heb ik ervoor gezorgd dat ik vooral de kinderen veel heb laten praten. Hierdoor kregen zij het gevoel dat ze gewaardeerd werden om wie ze zijn en dat heeft ertoe geleid dat de kinderen vaardigheden hebben verworven om aandacht te besteden aan de zin van dingen en gebeurtenissen.

Net zoals ik bij het theorie-deel heb gedaan, heb ik twee medestudenten benaderd voor feedback op het praktijk-deel. Vervolgens heb ik hen voorzien van feedback op hun praktijkonderzoek. Eén student had inhoudelijk geen op- of aanmerkingen, hoewel zij enkele spelfouten concludeerde die ik heb verbeterd. De andere student gaf aan dat ik nog iets dieper mocht ingaan op de reflectie van mijn persoonlijke leervragen. Het klopte inderdaad dat hier niet specifiek op in werd gegaan. Ik heb ervoor gekozen om de leervragen in de conclusie van het praktijk-deel te vermelden, waarna ik heb aangegeven hoe ik daarmee aan de slag ben gegaan in dit onderzoek. Het heeft ervoor gezorgd dat ik met een fijn gevoel tot de afronding van dit onderzoek ben gekomen. Ik ben erg trots op het eindresultaat!

Literatuurlijst

<http://www.bahaibookshop.nl/a-10337094/reflectiekaarten/behulpzaamheid/>. Geraadpleegd 19 september 2013.

<http://www.katholiek.nl/tien-geboden/>. Geraadpleegd 20 september 2013.

<http://www.kindengeloof.nl/thema-10zinnen.html>. Geraadpleegd 20 september 2013.

<http://www.scienceguide.nl/201111/nederlanders-willen-respect.aspx>. Geraadpleegd 23 september 2013.

http://www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20070901_pasen01. Geraadpleegd 14 november 2013.

<http://www.schooltv.nl/eigenwijzer/project/2516175/dossier-maatschappijleer/2157348/maatschappijleer/item/2896088/pluriforme-samenleving/>. Geraadpleegd 24 september 2013.

<http://www.songteksten.nl/songteksten/82441/maaike-jansen/wat-kan-ik-doen.htm>. Geraadpleegd 14 november 2013.

<http://www.tumblr.com/tagged/helping-people>. Geraadpleegd 14 september 2013.

<http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=behulpzaam&lang=nn#.UkWB8FrCS70>. Geraadpleegd 19 september 2013.

<http://www.youtube.com/watch?v=zfauzRfbAcw>. Geraadpleegd 14 november 2013.

Alkema, E., Van Dam, E., Kuipers, J., Lindhout, C. & Tjerkstra, W. (2009). *Méér dan onderwijs*. Assen: Van Gorcum.

De Munnik, C. & Vreugdenhil, C. (2007). *Opvoeden in het onderwijs*. Groningen: Wolters-Noordhoff.

De Neef, M. (2010). 'Cognitief gedragstherapeutische behandeling van een negatief zelfbeeld', in: *Psychopraktijk*, 2 (4), 28-30.

De Schepper, J. (2006). *Wat christenen geloven?* Wommelgem: Lanno NV, Tielt & Van In.

Fackler, M., Willem, E. & Hurkmans, G. (2009). *500 vragen aan de bijbel: fascinerende antwoorden op scherpzinnige vragen*. Kampen: Kok.

Feldman, R. S. (2009). *Ontwikkelingspsychologie*. Amsterdam: Pearson Education.

Geoghegan, F. & Homan, M. (2004). *De bijbel voor dummies*. Amsterdam: Pearson.

Huiberts, G. & Westerduin, A. (2010). *Het begon met licht*. 's-Hertogenbosch: KBS.

Idema, E. (2007). *Een wereld vol geloof*. Amersfoort: Kwintessens Uitgevers.

Rock, L. & Vagnozzi, B. (2012). *Jouw eerste Bijbel*. Utrecht: Callenbach.

Sheldon, K.M. (2001) in: De Munnik, C. & Vreugdenhill, C. (2007). *Opvoeden in het onderwijs*, 129-131. Groningen: Wolters-Noordhoff.

Van den Berg, B., Ter Avest, K.H. & Kopmels, T. (2013). *Geloof je het zelf?!* Bussum: Coutinho.

Van den Berg, B., Van Steenis, A. & De Valk, J. (2009). *Geloof je het zelf?!* Bussum: Couthino.

*

Van der Zee, T. (2008). *Het verhaal gaat verder, handreiking voor leerkrachten om betekenisvol met Bijbelverhalen aan de slag te gaan*. Budel: Bond KBO en IKO.

Veenhoven, R. (2000). 'Individualisme zo slecht nog niet', in: *Psychologie Magazine*, 12-15.

Bijlagen

Bijlage 1: Activiteit 1 - Filosoferen, spelen met taal

Bijlage 2: Activiteit 2 - Symbolen

Bijlage 3: Activiteit 3 - Spel, filosoferen

Bijlage 4: Activiteit 4 - Verhalen, filosoferen

Bijlage 5: Activiteit 5 - Beeldende expressie

Bijlage 6: Activiteit 6 - Muziek

Bijlage 1

Activiteit 1: Filosoferen, spelen met taal

Theorie:

Bij filosoferen heb je te maken met drie belangrijke kenmerken:

- Je denkt na over fundamentele vragen waarop persoonlijke antwoorden te geven zijn, het zijn geen antwoorden die voor iedereen gelden, goed of fout zijn, waarbij het alleen om informatie gaat;
- Het gaat erom dat je zelf nadenkt en onderzoekt, dat je geen opvattingen en meningen van anderen klakkeloos overneemt;
- Je gebruikt daarbij rationele argumenten en bent bereid je mening te verduidelijken, te verantwoorden en eventueel te veranderen; gevoelens spelen hierbij onvermijdelijk mee, maar worden zoveel mogelijk nuchter en kritisch bekeken (De Schepper, 2004).

Beginsituatie:

- De kinderen hebben ervaring met het begrip behulpzaamheid, doordat zij er zowel bewust als onbewust mee in aanraking zijn komen in het verleden;
- Het bespreken van eigen handelingen ten opzichte van anderen hebben de kinderen al vaker gedaan. Er moet in deze verhouding gelet worden op een positieve sfeer, aangezien de klas een pestverleden kent;
- De kinderen hebben al vaker gedichten geschreven, maar deze vorm is nieuw.

Doelstelling:

- De kinderen denken na over het thema behulpzaamheid door middel van het maken van het gedicht;
- De kinderen kunnen benoemen wat zij onder behulpzaamheid verstaan;
- De kinderen kunnen hun gevoel over het thema verwoorden in een gedicht.

Beschrijving activiteit:

Ter introductie van de lessenserie ga ik een gedicht voorlezen dat aansluit bij het thema behulpzaamheid. Vervolgens wordt de kinderen de mogelijkheid geboden om hierop te reageren. Wat herken je in dit gedicht uit je eigen ervaringen? Wat vind je van de hoofdgedachte?

Daarna wordt de kinderen de opdracht gegeven om in één woord dit gedicht te typeren, dit doen zij in tweetallen. De kinderen wordt handvatten geboden om uiteindelijk tot het woord behulpzaamheid te komen.

Er wordt kort uitgelegd dat in de komende zes lessen binnen dit thema gewerkt gaat worden. Verder wordt verteld dat het daarbij belangrijk is dat iedereen weet wat behulpzaamheid is en dat er daardoor een woordweb op het digibord wordt gemaakt. De kinderen gaan in tweetallen overleggen wat zij onder deze term verstaan, waarna vervolgens de inbrengen op het digibord worden genoteerd door de leerkracht.

Ter afsluiting maken de kinderen een gedicht aan de hand van de dichtvorm '*Klank, alliteratie, ritme*' (De Schepper, 2004). De kinderen bedenken bij het thema passende woorden en gaan die in een rijtje van zes zinnen noteren:

Behulpzaamheid is...

Behulpzaamheid is...

Behulpzaamheid is...

Behulpzaamheid is...

Behulpzaamheid is...

Behulpzaamheid is...

De gedichten worden op een groot kartonnen papier geplakt en in de klas opgehangen, zodat gedurende de lessenserie zichtbaar blijft hoe de kinderen over behulpzaamheid denken.

Wel goed, maar niet gek

Als jij niet kunt praten
Dan ben ik jouw mond
Als jij niet kunt lopen
Dan rijd ik je rond

Ik luister voor twee
Als jij niet kunt horen
En als ik dat doe
Dan ben ik jouw oren

Kun je niet bijten?
Dan ben ik je tanden
Je arm in het gips?
Ik ben wel je handen

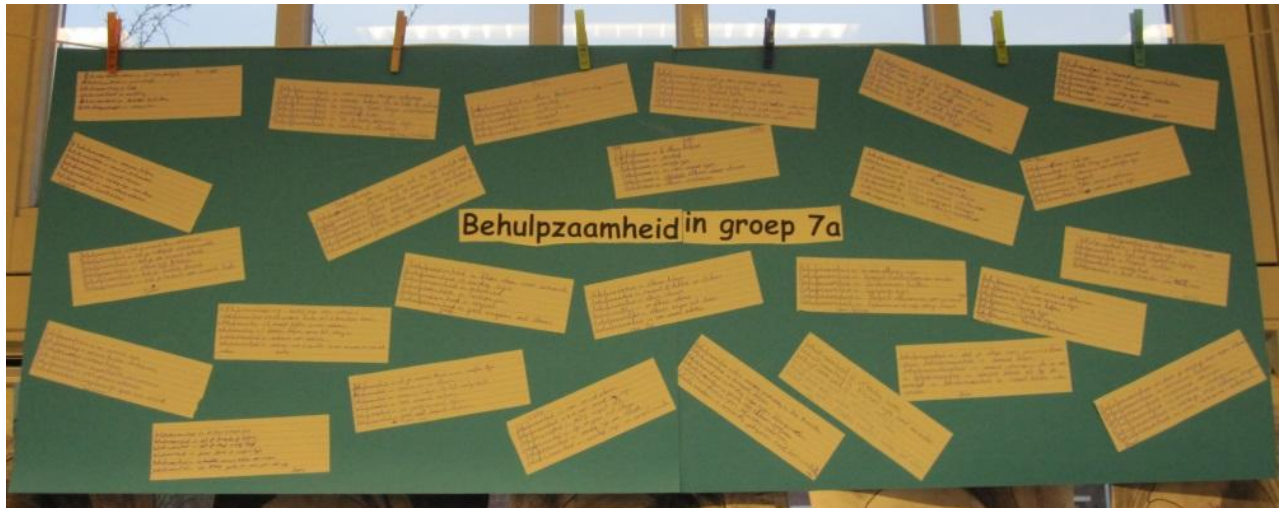
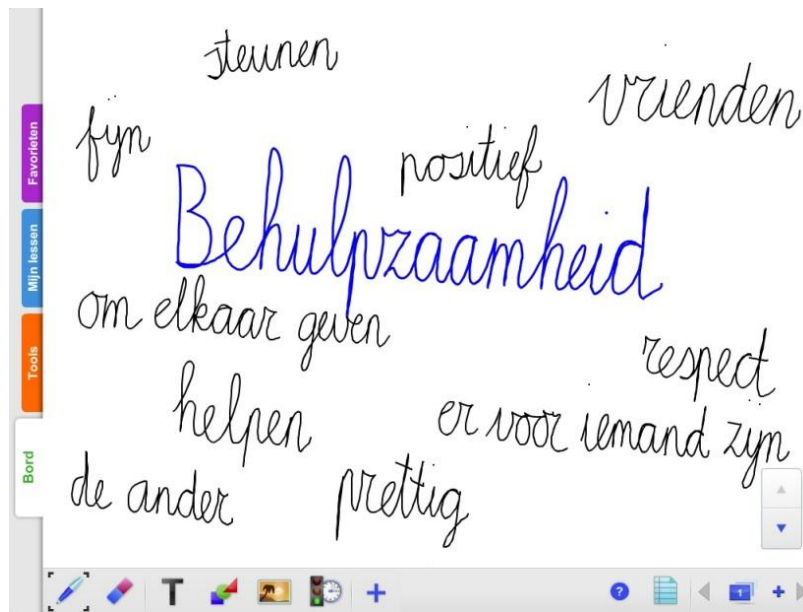
Kun je niet zitten?
Dat zou je wel willen!
Ik ben echt niet gek
Ik ben NIET jouw billen!

Reflectie:

Sommige kinderen begrepen meteen dat de hoofdgedachte in het gedicht voor de ander klaar staan was, terwijl andere daar iets langer over deden. De kinderen die het al snel begrepen, hebben klassikaal uitgelegd waarom ze dat dachten. Tijdens het maken van het woordweb koppelden de kinderen hun eigen ervaringen aan wat op het bord geschreven stond en ze vertelden dan ook over die ervaringen. Het zorgde ervoor dat de betrokkenheid van de kinderen vergroot werd, omdat het dicht bij de belevingswereld van hen kwam. Door het maken van het gedicht werden de kinderen gedwongen om dieper op het thema behulpzaamheid na te denken. Sommige kinderen vonden het lastig om zes zinnen te schrijven over behulpzaamheid, maar door de fijne sfeer die er tijdens de activiteit heerste brachten de kinderen elkaar op ideeën. Van een afstand is dit mooi om te zien omdat het hier om gaat bij het thema. Dit heb ik de kinderen tijdens de reflectie ook verteld door te zeggen dat ik het heel knap vond dat zij al zo goed aan de slag zijn gegaan met het thema, terwijl de meesten dat niet in de gaten hadden.

Na het maken van het gedicht hebben enkele kinderen de gedichten voorgelezen en uit de reacties van de kinderen kwam naar voren dat dit persoonlijke tintje aan behulpzaamheid erg gewaardeerd werd: een fijn begin van de lessenserie!

Impressie activiteit 1

*

*

Bijlage 2

Activiteit 2: Symbolen

Theorie:

Symbolen spelen in godsdienst en levensbeschouwing een bijzondere rol. Ze drukken iets uit waar je zelf eigenlijk geen woorden voor hebt. Ze verwijzen naar werkelijkheden die zich eerder in gedachten van mensen manifesteren dan in de waarneembare wereld. Ze betreffen niet het materiële (wat je kunt vasthouden, *hebben*), maar het spirituele (wat in je geest leeft, *zijn*); niet wat je kunt waarnemen, maar wat verbeeld wordt en betekenis geeft aan wat je denkt, voelt of belangrijk vindt (Van den Berg, Van Steenis & De Valk, 2009).

Beginsituatie:

- In de vorige les is indirect (tijdens het proces van het gedicht) ingegaan op de ervaringen van de kinderen ten opzichte van behulpzaamheid;
- De kinderen weten wat symbolen zijn en komen dagelijks in aanraking met eenvoudige symbolen;
- Het nadenken over symbolen met een achterliggende gedachte is nieuw voor de kinderen.

Doelstelling:

- De kinderen kunnen naar aanleiding van een ervaren, behulpzame situatie steekwoorden noteren in een woordweb;
- De kinderen kunnen vanuit een ervaren, behulpzame situatie een eigen symbool ontwerpen, waaruit buitenstaanders de achterliggende gedachte kunnen opsporen.

Beschrijving activiteit:

Door middel van een PowerPoint wordt deze les over symbolen vorm gegeven. Allereerst wordt de voorkennis van de kinderen geactiveerd door het gezamenlijk nadenken over wat symbolen zijn en het geven van enkele voorbeelden.

Vervolgens worden enkele symbolen getoond, waarvan klassikaal wordt besproken wat elk symbool aangeeft. Via deze herkenbare symbolen wordt een koppeling gemaakt met de functie van symbolen: symbolen drukken iets uit waar je zelf eigenlijk geen woorden voor hebt (Van den Berg, Van Steenis & De Valk, 2013).

Hierna gaan de kinderen nadenken over een symbool dat zij kunnen vormgeven naar aanleiding van een situatie waarin behulpzaamheid de hoofdgedachte was. Zij gaan dit uitvoeren door eerst een waardevolle behulpzame ervaring kort te noteren, er een woordweb van te maken en vanuit daar een symbool samen te stellen. Dit gebeurt door middel van een werkblad.

Verder gaan de kinderen in groepjes van vier hun symbolen laten zien, waarbij ze kort vertellen wat het symbool voor hen persoonlijk betekent.

Tot slot vraagt de leerkracht aan enkele kinderen om een symbool te laten zien van een groepsgenoot dat hen erg aansprak en er uitleg bij te geven.

Reflectie:

Tijdens het eerste gedeelte van de les begrepen de kinderen niet zo goed waarom er op symbolen werd ingegaan. Dit uitte zich in vragen als: '*Waarom hebben we het hierover, we gingen toch verder met het project behulpzaamheid?*'. Na een korte introductie over de hoofdgedachte van symbolen gekoppeld aan herkenbare symbolen voor kinderen, hebben de kinderen het werkblad gekregen.

Aan de reacties van hen merkte ik dat op dat moment het kwartje begon te vallen: '*Ow, we gaan zelf een symbool maken!*'. Tijdens de verwerking merkte ik dat voor sommige kinderen het begrip behulpzaamheid nog niet helemaal helder was in combinatie met de opdracht.

Er waren een aantal kinderen die bij opdracht 1 een situatie beschreven waarin men niet behulpzaamheid was, zij deden dus precies het tegenovergestelde. Ik heb klassikaal extra instructie geven door middel van het nogmaals geven van een voorbeeld. Hierna merkte ik dat alle kinderen de opdracht begrepen.

Eenmaal aangekomen bij opdracht 3 ontstonden er mooie symbolen die bij de kinderen persoonlijk hoorden. Ik merkte dat zij trots waren op hun eigen symbool, doordat het een eigen ervaring met behulpzaamheid in beeld bracht en daardoor erg toegankelijk werd om verder na te denken over dit thema.

De tevredenheid over het eigen symbool kwam ook naar voren in de bespreking ervan. Ik denk dat de kracht van deze les is geweest om de kinderen op zoek te laten gaan naar een eigen ervaring met behulpzaamheid, zodat ze tot de kern van het thema konden komen. In de volgende lessen wordt verder gebouwd aan deze kern.

Impressie activiteit 2:

*

**: 'Ik heb een paar keer juffrouw
* geholpen met de computer, want
ze snapte er niks van.'*

*

**: 'Er gingen twee kinderen vechten
en ik heb ze samen met een paar andere
kinderen uit elkaar gehaald. En erover
gepraat.'*

Werkblad symbolen

Naam:

Opdracht 1:

Geef een omschrijving van een situatie waarin jij in aanraking bent gekomen met behulpzaamheid. Schrijf het kort op.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Opdracht 2:

Maak een woordweb met woorden die passen bij jouw situatie die je hebt omschreven bij opdracht 1.

.....
.....	BEHULPZAAMHEID
.....
.....
.....

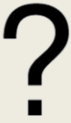
Opdracht 3:

Bedenk je symbool voor jouw situatie. Zorg ervoor dat de betekenis van het symbool voor iedereen duidelijk wordt als je hebt bekijkt, maak je symbool dus niet te moeilijk!

Symbolen

Bijlage 3

Activiteit 3: Spel, filosoferen

Theorie:

- Het is gebleken dat bovenbouwers geweldig kunnen genieten van spelopdrachten, omdat het doen-alsof spel een verbinding legt met hun kind zijn (Van den Berg, Van Steenis, De Valk, 2009).
- Een leerspel kan aanleiding geven tot nadenken over de dingen die mensen belangrijk vinden in hun leven (De Schepper, 2004).

Beginsituatie:

- De kinderen zijn zich bewust van het belang van behulpzaam optreden door de sociale omgang naar anderen;
- De kinderen hebben ervaring met onverwachte situaties waarin zij behulpzaam moesten optreden;
- De kinderen hebben al eens toneel gespeeld en zijn in staat om zich in te leven in de situatie;
- De kinderen kunnen met anderen samenwerken en daarbij onderling taken verdelen.

Doelstelling:

- De kinderen leren in groepsverband nadenken over hun rol in hulpvaardige situaties;
- De kinderen worden zich bewust van hun rol tegen opzichte van andere in situaties waarin de ander hulp nodig heeft.

Beschrijving activiteit:

In deze les gaat het vooral om de factoren die te maken hebben met behulpzaamheid. De kinderen werken in tweetallen. Elk groepje krijgt een werkblad waarop situatiebeschrijvingen staan vermeld die verband hebben met behulpzaamheid. Het is de taak van de kinderen om een oplossing te bedenken voor de gegeven situatie, binnen het spel 'Wat zou je doen?'. Wanneer de kinderen voor alle drie de situaties een passende oplossing hebben genoteerd en daarbij hebben aangegeven waarom ze dat zouden doen, gaan zij één situatie uitbeelden die vooraf door de leerkracht is vastgesteld. Het zorgt voor een variatie aan situaties, maar wel voor een aantal dezelfde, zodat er een vergelijking kan plaatsvinden. De kinderen krijgen hier tien minuten oefentijd voor, waarna de uitvoering plaatsvindt. De overige kinderen mogen na afloop vertellen wat ze van de oplossing vonden en gaan de toneelspelers bevragen waarom ze daarvoor hebben gekozen.

De volgende begrippen kunnen de kinderen ondersteunen bij hun verantwoording: respect, talenten benutten, elkaar helpen.

Vervolgens wordt een kort gesprek gehouden over wat het effect is voor jou als je klaarstaat voor anderen. Er wordt hierbij een koppeling gemaakt met wat dat voor gevolgen kan hebben voor de maatschappij.

Reflectie:

De meeste kinderen uit mijn stageklas zijn echt doeners, waardoor deze opdracht goed aansloot op hun interesses. Tijdens de uitleg merkte ik dat er wat onduidelijkheid was over de tweede situatie (spullen voor de aardrijkskundeles meenemen). Ik heb hier extra uitleg over gegeven, waarna de meeste kinderen aan de slag konden. De overige vonden het lastig om zich in die situatie in te leven. Achteraf denk ik dat dit komt door de niet zo toegankelijke situatie, aangezien er spullen van olie meegebracht moesten worden. De kinderen konden zich hier nauwelijks een beeld bij vormen. Desondanks kwamen zij tot de hoofdgedachte van deze situatie, namelijk de ander helpen.

Tijdens de uitvoering waren de kinderen oprecht geïnteresseerd in elkaars oplossingen en werd er door middel van tips en tops duidelijk gemaakt wat ieder belangrijk vond in een dergelijke situatie.

Een bijzondere situatie vond ik de verscheidenheid van de twee uitvoeringen bij de eerste situatie. Waar het ene groepje de man negeerde en de vrouw hielp, ging het andere groepje in gesprek met de man. De nabespreking heeft opgeleverd dat beide oplossingen prima zijn en dat het dus je eigen mening is wat je doet, hoewel het op een sociaal wenselijke manier dient te verlopen.

Door deze conclusie kon een koppeling worden gemaakt met het effect voor jezelf wanneer je behulpzaam optreedt:

'Diegene zal het aardig vinden wat je hebt gedaan en zal dat bij jou vast ook een keer doen'

Door het eindgesprek hebben de kinderen ingezien dat behulpzaamheid een wisselwerking is binnen de betrokkenen.

Werkblad 'Wat zou je doen?'

Namen:
.....

Situatie 1:

Je ziet dat een oude mevrouw in de supermarkt niet zo snel de boodschappen in haar tas kan laden, waardoor de man achter haar een beetje boos wordt omdat het zo lang duurt. Je ziet dit, wat doe je?

Wat zou je doen?

.....
.....
.....

Waarom zou je dat doen?

.....
.....
.....
.....

Situatie 2:

Voor een opdracht voor aardrijkskunde heb je als huiswerk meegekregen spullen mee te nemen naar de volgende les die gemaakt zijn van olie. Een klasgenoot van je vindt het erg lastig om hierna op zoek te gaan, terwijl jij dit erg interessant vindt en er al veel van weet. Wat doe je?

Wat zou je doen?

.....
.....
.....

Waarom zou je dat doen?

.....
.....
.....
.....

Situatie 3:

De opa van je vriend is overleden en daardoor hebben zijn ouders het erg druk met het regelen van de uitvaart. Hierdoor is je vriend vaak alleen thuis en heeft hij het er erg moeilijk mee om zijn verdriet te uiten. Je merkt dit, wat doe je?

Wat zou je doen?

.....
.....
.....

Waarom zou je dat doen?

.....
.....
.....
.....

Bijlage 4

Activiteit 4: Verhalen, filosoferen

Theorie:

Activiteiten bij een verhaal kunnen op drie verschillende momenten plaatsvinden:

- Het verhaal vertellen en er later nog eens een keer op terugkomen in een situatie waarin het verhaal iets te zeggen heeft;
- Het verhaal inleiden met een gesprek dat kinderen op het spoor van het verhaal zet, direct voorafgaand aan het verhaal of eerder op de dag;
- Een activiteit na het voorlezen of vertellen van het verhaal, niet bedoeld om het verhaal uit te leggen maar om het verhaal binnen te laten komen (De Schepper, 2004).

Bespreking Bijbelverhaal: 'In gesprek met een Bijbelverhaal', (Van der Zee, 2008).

Beginsituatie:

- De kinderen weten dat de Bijbel bestaat uit verhalen;
- Er is een verscheidenheid aan kennis over de verhalen uit de Bijbel bij de kinderen.

Doelstelling:

- De kinderen kunnen de betekenis van een verhaal achterhalen;
- De kinderen denken na hoe behulpzaamheid vertaald kan worden naar cultuurverschillen;
- De kinderen kunnen aangeven welke beroepen met behulpzaamheid te maken hebben.

Beschrijving activiteit:

De les wordt gestart met het terugpakken op de vorige les waarin aan de orde kwam wat de effecten zijn als je behulpzaam bent tegenover anderen. Vervolgens wordt de koppeling gelegd met hoe God behulpzaamheid zou zien.

Daarna wordt het verhaal 'De barmhartige Samaritaan' geïntroduceerd door middel van het laten zien van de plaatjes. De kinderen gaan in tweetallen kort overleggen welke verwachtingen het verhaal bij hen oproept.

Het verhaal wordt voorgelezen, waarbij de kinderen ondertussen de taak krijgen om te achterhalen wat de boodschap is.

De kinderen gaan in tweetallen elkaar vertellen of de verwachting voor het verhaal klopte, waarna zij samen de achterliggende boodschap vaststellen en dit klassikaal kort wordt besproken.

Er wordt een gesprek aangeknopt over hoe God denkt over behulpzaamheid. Er wordt een verbinding gelegd tussen voor anderen klaarstaan binnen verschillende geloven.

Tot slot bedenkt elk tweetal een beroep, waarbij de rest van de klas gaat aangeven hoe behulpzaamheid daarin terug te vinden is. Dit wordt klassikaal besproken.

Reflectie:

Op het moment dat ik de kinderbijbel erbij pakte ontstond er bij enkele kinderen een blik waaruit ik kon afleiden dat zij niet dagelijks daarmee in aanraking komen. Het heeft me nogmaals aan het denken gezet dat elk kind anders is en op een andere manier met normen en waarden in aanraking komt.

Tijdens de nabespreking bleek dat alle kinderen de achterliggende gedachte hadden ontdekt, hoewel de verwachting soms anders was. Ik vond het een mooi moment toen een kind de koppeling met behulpzaamheid met anderen geloven maakten met het volgende voorbeeld:

'Mijn moeder en ik waren een keer boodschappen aan het doen en we zagen dat een moslimse vrouw iets niet kon vinden. Mama heeft toen gevraagd wat ze zochten en daarna hebben we haar geholpen.'

Door de kinderen binnen beroepen op zoek te laten gaan naar behulpzaamheid hebben zij nagedacht over hoe het thema in de praktijk vorm kan krijgen. Door de herkenbaarheid in beroepen van ouders, overige familieleden en bekenden waren zijn hierin erg fanatiek. Tot slot hebben alle kinderen de mogelijkheid geboden gekregen om aan te geven hoe behulpzaamheid in de klas eruit kan zien. Daaruit kwamen zaken als elkaar helpen als iemand wat vraagt aan je, maar door hierop verder te gaan zijn we er met z'n allen achter gekomen dat het soms ook fijn is als je iets uit eigen initiatief doet voor een ander.

Bijlage 5

Activiteit 5: Beeldende expressie

Theorie:

De meest zinvolle lessen zitten altijd in de buurt van het 'eigene', het eigen verhaal, het eigen beeld, de binnenbeelden. Er moet ook altijd iets van een verrassing zijn, iets wat nog nooit eerder gedaan of gezien is, daar begint de verwondering, de nieuwsgierigheid, het 'zin krijgen' in (De Schepper, 2004).

Beginsituatie:

- De kinderen die hun communie hebben gedaan, zijn bekend met palmpaasstokken doordat zij tijdens de aanloop naar de communie dit hebben gemaakt en op palmzondag hebben gegeven aan een bewoner van het zorgcentrum in het dorp;
- De kinderen weten dat het fijn is als je onverwacht iets positiefs ontvangt van een ander.

Doelstelling:

- Alle kinderen weten wat een palmpaasstok is en kennen de achterliggende betekenis ervan;
- De kinderen kunnen onderbouwen waarom ze iets aan een ander willen geven.

Beschrijving activiteit:

In de voorgaande lessen is ingegaan op waarom behulpzaamheid van belang is in het leven. Deze les legt een koppeling naar de palmpaasstok waarin de achterliggende gedachte naar voren komt.

De les wordt gestart met de vraag wat er bij Pasen hoort. De kinderen gaan in tweetallen overleggen, waarna er een klassikaal gesprek ontstaat waarin elk tweetal mag aangeven waar ze aan denken bij Pasen.

Vervolgens wordt het filmpje 'Pasen. Voorjaarsfeest van christenen.' getoond (http://www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20070901_pasen01). De kinderen geven daarna aan wat ze nog niet wisten.

De leerkracht gaat verder op de palmpaasstok en geeft hierover meer informatie door middel van het terugpakken op de voorbereiding van de communie in groep 4, door het vertellen welke materialen er gebruikt worden, wat de achterliggende betekenis is en door het laten zien van enkele voorbeelden.

Vervolgens wordt vermeld dat Pasen nog even op zich laat wachten dit jaar (20 en 21 april 2014), waardoor de kinderen een andere opdracht krijgen: de kinderen gaan voor een persoon naar keuze een medaille maken waarbij een boodschap overgebracht kan worden. Het idee is gebaseerd op de Olympische Spelen in Sotsji. Op de voorkant moet komen te staan voor wie het is en op de achterkant waarom de medaille wordt uitgereikt aan diegene. Daarna gaan de kinderen in groepjes van vier het werk bekijken en geven zij feedback aan klasgenoten.

Vervolgens worden de medailles mee naar huis genomen waar de kinderen deze gaan overhandigen aan de persoon voor wie het bedoeld is. Na afloop wordt in de klas gereflecteerd op de opdracht en op de reacties van de ontvangers.

Reflectie:

Het gesprek over Pasen had vooral het karakter van de tradities die het met zich meebrengt: eieren versieren en de paashaas. Ik heb er bewust voor gekozen om nog niet in te gaan op de achterliggende gedachte van Pasen, dat wilde ik via het filmpje ten gehore brengen.

Op het moment dat ik het gesprek na het filmpje richting de communie wilde brengen stak een jongen zijn vinger op en begon over de palmpaasstok. Het duurde even voordat de overige kinderen de koppeling van Pasen met behulpzaamheid legden.

Tijdens het maken van de medailles merkte ik dat sommigen een medaille voor een kind uit de klas aan het maken waren, iets waar ik van tevoren niet genoeg over had nagedacht.

Hierdoor kregen sommige kinderen wel een medaille en andere niet, wat het doel van dit onderzoek, om het pedagogisch klimaat te verbeteren, voorbij schoot. Ik heb dit voor de vingers gezien en de kinderen er tijdens de evaluatie op gewezen dat er erg speciale medailles waren: voor ouders, tantes en vrienden.

Nadat de kinderen de medailles hadden uitgereikt hebben we kort gereflecteerd op hoe het was om een medaille aan iemand uit te reiken. Ik vond het daarbij erg mooi om te ervaren dat zij terugpakte op les 3, waarin we het hebben gehad over de wisselwerking binnen behulpzaamheid. In dit verband heb ik de kinderen verteld dat de medaille als een stukje behulpzaamheid kan worden gezien, omdat je iets terug hebt gedaan voor diegene.

*

*

Bijlage 6

Activiteit 6: Muziek

Theorie:

De rol van muziek bij levensbeschouwing kunnen we in de volgende punten samenvatten:

- Het onzegbare uitdrukken;
- Muziek raakt je tot in je diepste;
- Muziek roept stemmingen op en drukt stemmingen uit;
- Muziek kun je privé beleven maar het kan ook verbondenheid scheppen;
- Muziek kan een bepaalde boodschap ondersteunen of kracht bij zetten;
- Muziek zorgt voor een sfeer en voor een orde (De Schepper, 2004).

Beginsituatie:

- De kinderen kennen liedjes van Kinderen voor Kinderen en weten daardoor dat deze niet heel lastig te zingen zijn;
- De kinderen hebben de afgelopen vijf lessen nagedacht over behulpzaamheid en hebben een mening hierover gecreëerd.

Doelstelling:

- De kinderen kunnen de achterliggende gedachte van het lied achterhalen;
- De kinderen kunnen in groepsverband aangeven wat zij graag zouden willen verbeteren in de wereld en kunnen dit beargumenteren.

Beschrijving activiteit:

In de laatste les binnen de lessenserie wordt stilgestaan bij wereldwijde problemen, waarbij een verbinding wordt gelegd wat de kinderen kunnen doen om hun steentje bij te dragen aan het verbeteren van de wereld.

De les wordt gestart met het lied 'Wat kan ik doen?' van Kinderen voor Kinderen. De kinderen kijken op het digibord mee naar de songtekst en luisteren eerst naar het lied, zonder mee te zingen.

Vervolgens zingen de kinderen het lied helemaal mee.

Er wordt een kort gesprek gehouden over de reacties op dit lied. Welke boodschap zit er achter de tekst? Waarom is er gekozen voor deze titel? Daarna wordt het lied nogmaals gezongen.

Vervolgens krijgen de kinderen de opdracht om in viertallen te bedenken waar zij voor willen zouden strijden in de wereld om de medemensen te helpen. De kinderen krijgen hier tien minuten de tijd voor, waarbij vooral gekeken wordt naar de argumenten die de kinderen hebben voor hun overtuiging. Na tien minuten worden de viertallen één voor één naar voren geroepen om aan klasgenoten te vertellen wat ze graag zouden willen verbeteren in de wereld en waarom ze dat zouden willen doen.

Tot slot wordt door de kinderen een conclusie getrokken omtrent het begrip behulpzaamheid en wordt er gereflecteerd op de zes lessen binnen de lessenserie. Wat zijn de bevindingen van de kinderen?

Reflectie:

Enkele kinderen kenden het lied 'Wat kan ik doen?' al, hoewel zij niet duidelijk de boodschap konden achterhalen.

Door eerst na het lied te hebben geluisterd en vervolgens er met elkaar over te hebben gepraat, werd de achterliggende gedachte voor iedereen duidelijk. Dit uitte zich in de samenwerking in viertallen waarbij toekomstidealen als 'vrede op aarde' en 'iedereen moet kunnen eten' naar voren kwamen. De kinderen waren duidelijk erg geïnteresseerd in wat zij zouden kunnen doen. Op dat moment attendeerde mijn mentor me op het feit dat een andere leerkracht vrijwilliger is bij vluchtelingenwerk en zich momenteel inzet voor een gezin dat binnenkort in Made komt wonen en helemaal niets heeft. Op dat moment stak een meisje heel enthousiast haar vinger op en zei vol trots dat we met de klas hen kunnen helpen. Er leek zich een domino-effect voor te doen waarbij zowel de kinderen, mijn mentor als ik erg enthousiast werden over dit idee. Mijn mentor concretiseerde de situatie, waaruit bleek dat het gezin alleen de kleren heeft die ze aanhadden op de dag van vertrek naar Nederland en verder niets hebben. Er is toen afgesproken om met de klas op zoek te gaan naar spullen die wij niet meer gebruiken, maar waarmee dit gezin erg blij kan zijn. De dag erna kwamen de eerste spullen al mee naar school, onder andere een voetbal, stiften, schrijfpapier en shampoo. De kinderen waren super enthousiast en hebben erg mooie en vooral bruikbare spullen ingezameld die vervolgens aan de vrijwilliger zijn gegeven. Als bedankje ontving de klas een hele mooie kaart, waarin ze ons erg bedankten voor al de spullen. Ook in deze situatie kon de koppeling worden gelegd met de wisselwerking van behulpzaamheid, aangezien de dankbaarheid van het gezin zichtbaar werd door de kaart die we als klas ontvingen.

Met dit zeer geslaagde initiatief hebben we het project op een passende wijze kunnen afsluiten!

Wat kan ik doen? – Kinderen voor Kinderen

Refrein:

Waarom is er oorlog
Waarom is er haat?
Kinderen met ziektes
En armoede op straat?
Ik zou wel willen helpen
Maar ik weet alleen niet hoe
Ik wil wel iets betekenen
Maar wat, wat kan ik doen?

Het maakt me soms verdrietig
Die beelden op tv
Van hele nare dingen
Daar zit ik best wel mee
Want hier heb ik toch alles?
Een huis, een bed, een school
En durf ik nog te zeggen:
'Hè bah weer rode kool.'
Daarna voel ik me schuldig
en best wel erg verwend
Want in mijn hele leven
Heb ik nooit honger gekend

Refrein

Mijn kamer vol met spullen
Ik heb zelfs ook een pc
Maar soms zit ik te denken
Neem alles maar weer mee
Natuurlijk steunt mijn vader
Altijd het goede doel
Dan voelt' ie zich tevreden
Het geeft een goed gevoel
Toch blijft er iets knagen
Ik weet niet goed waarom
Ik mag toch echt niet klagen
Maar soms vind ik alles stom

Waarom is er oorlog
Waarom is er haat?
Kinderen met ziektes
En armoede op straat?
Ik zou wel willen helpen
En ik weet ineens ook hoe
Ik kan best iets betekenen
Ik weet wat ik kan doen